

03.08.1998 N 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
03.08.1998 N 1

**Транспортування, зберігання та застосування
пестицидів у народному господарстві
Державні санітарні правила
ДСП 8.8.1.2.001-98**

(Витяг)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Державна політика України в сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами, базується на:

- пріоритетності збереження здоров'я людини і охорони навколишнього середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів;

- безпеці для здоров'я людини і навколишнього середовища під час виробництва, випробування і застосування пестицидів за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами.

1.2. Ці правила розроблені відповідно до Законів України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (4004-12) та "Про пестициди і агрохімікати" (86/95-ВР).

1.3. У цих правилах терміни вжиті в наступному значенні:

пестициди - токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного або біологічного походження, призначені для знищення, регуляції і припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкода матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної і чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб;

технічні засоби застосування пестицидів - спеціальні машини, механізми і пристосування для обробки цільових об'єктів пестицидами;

залишкові кількості - вміст діючої речовини пестицидів, їх похідних і продуктів перетворення (метаболітів) в живих системах, харчових продуктах і у навколишньому природному середовищі;

регламенти застосування - сукупність вимог по застосуванню пестицидів;

паспортизація об'єкта - документальне засвідчення наявності належних умов для виробництва, транспортування, зберігання та роботи з пестицидами.

1.4. Дані правила є частиною санітарного законодавства та обов'язкові для дотримання всіма підприємствами, установами і організаціями, приватними господарствами та особами, що проводять будь-які дії з пестицидами.

1.5. Порушення цих правил тягне за собою цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до чинного Законодавства.

1.6. На території України дозволяється транспортування, зберігання і застосування тільки зареєстрованих Укрдержхімкомісією

пестицидних препаратів за винятком випадків, зазначених у "Порядку надання дозволу на ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів іноземного виробництва" (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 288 (288-96-п) від 04.03.96). Державні випробування незареєстрованих у країні пестицидних препаратів проводяться відповідно до "Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, ведення переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 295 (295-96-п) від 04.03.96).

1.7. ...

1.8. Державний нагляд і державний контроль за транспортуванням, зберіганням, реалізацією, застосуванням пестицидів, вмістом їх залишкових кількостей в сільськогосподарській продукції, кормах та об'єктів навколишнього природного середовища здійснюється державними органами, установами і організаціями в межах їх повноважень відповідно до постанови Кабінету Міністрів України N 226 (226-96-п) від 19.02.96 "Про державний нагляд і державний контроль за додержанням законодавства про пестициди і агрохімікати" і в порядку, передбаченому законодавством.

1.9. Використання пестицидів в окремих галузях народного господарства, у колективних та індивідуальних садах і городах, в охороні здоров'я та побуті, а також продаж їх населенню повинно здійснюватись тільки у відповідності з "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00) і доповненнями до нього. Вказані документи з визначенням науково обґрунтованих регламентів застосування (норм витрат, кратностей обробок, обмежень щодо способу, періоду обробок, строків останньої обробки до збирання урожаю) повинні бути погоджені Міністерством охорони здоров'я і є обов'язковими до дотримання на території країни.

1.10. Пестициди підвищеної небезпеки застосовуються тільки за спеціальним дозволом Міністерства охорони здоров'я і Мінекобезпеки, їх перелік визначається Кабінетом Міністрів України.

1.11. Сільськогосподарська сировина для виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування виробляється в спеціальних сировинних зонах. Їх правовий режим і порядок надання статусу визначається "Положенням про спеціальні сировинні зони для виробництва сільськогосподарської продукції" (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 679 (679-96-п) від 26.06.96). Застосування пестицидів у спеціальних сировинних зонах забороняється.

1.12. Застосування пестицидів на території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій обмежується і проводиться відповідно до "Порядку застосування пестицидів і агрохімікатів на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення, та в зонах надзвичайних екологічних ситуацій" (затв. Постановою Кабінету Міністрів України N 92 (92-96-п) від 16.01.96).

1.13. Всі відомчі інструкції по виконанню будь-яких дій з пестицидами повинні ґрунтуватися на цих санітарних правилах.

1.14. До роботи з пестицидами допускаються особи, що пройшли медичний огляд, спеціальну підготовку та мають відповідні посвідчення, допуск та наряд на виконання робіт з пестицидами

(Додаток 1) відповідно до "Порядку одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами" (затв. Постановою Кабінету Міністрів України N 746 (746-95-п) від 18.09.95).

1.15. Адміністрація підприємства, установи, організації, господарства зобов'язані надавати в розпорядження працюючих з пестицидами засоби механізації, спеціальний одяг і спецвзуття, засоби захисту рук, органів дихання, зору, проводити навчання правилам техніки безпеки відповідно до вимог ГОСТ 12.0.004-90. Тривалість роботи з пестицидами першого і другого класів небезпеки не повинна перевищувати 4 години, з іншими - 6 годин на добу (з доробкою іншої частини робочого дня на операціях, не пов'язаних із застосуванням пестицидів). До роботи з пестицидами не допускаються особи, які не досягли 18-річного віку, вагітні і жінки, що годують груддю. Діти шкільного та дошкільного віку не допускаються до роботи з пестицидами і на оброблених ними площах.

1.16. В етикетках на упаковках пестицидів повинні бути зазначені:

- клас небезпечності та лімітуючий показник по кожній з трьох груп критеріїв за діючою гігієнічною класифікацією пестицидів (токсичність препаративної форми, віддалені ефекти діючої речовини, гігієнічна характеристика діючої речовини);

- рекомендації по транспортуванню, зберіганню, застосуванню та знешкодженню, індивідуальній і громадській безпеці, охороні навколишнього середовища при виконанні дій з препаратами (вимоги щодо безпеки працюючих та населення, охорони сільськогосподарської сировини, харчових продуктів, кормів, повітря, водних джерел з урахуванням їх призначення, нецільової флори і фауни, ґрунту), першій допомозі при отруєнні.

Інформація на етикетці повинна бути зрозумілою для користувача.

2. ПОПЕРЕДНІ І ПЕРІОДИЧНІ МЕДИЧНІ ОГЛЯДИ

2.1. До роботи з пестицидами допускаються практично здорові особи, які до початку робіт пройшли медичний огляд.

Попередні та періодичні медичні огляди організовують і проводять медичні комісії лікувальних закладів у відповідності з "Положенням про медичний огляд працівників певних категорій" (затв. наказом МОЗ України N 45 (z0136-94) від 31.03.94 р.) та Додатками 1 і 2 до наказу МОЗ СРСР N 555 (v0555400-89) від 23.09.1989 року "О проведеніи обязательных предварительных при поступлении на работу и периодических медицинских осмотров трудящихся, подвергающихся воздействию вредных и неблагоприятных условий труда".

2.2. Склад медичних комісій, обсяг лабораторних і інструментальних досліджень, перелік медичних протипоказань до роботи з пестицидами визначено Додатками 1 і 2 до наказу МОЗ СРСР N 555 (v0555400-89) від 29.09.1989 року і даними правилами (Додаток 3).

2.3. Результати медичних оглядів реєструються у відповідних облікових документах медичної служби. Проходження оглядів відмічається в медичних книжках працюючих із пестицидами, а також в санітарних паспортах на право одержання і зберігання пестицидів та мінеральних добрив (Додатки 2 і 4).

3. ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

3.1. Особи, що контактують із пестицидами (транспортування,

зберігання, фасування, навантаження, розвантаження, приготування робочих розчинів, заправка апаратури, протруювання і сівба посівного матеріалу, його фасування, транспортування і зберігання, навантаження і розвантаження, а також фумігація, обприскування, опилування, внесення в ґрунт, дезінсекція, дератизація та ін.) зобов'язані використовувати справні засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) відповідно до ступеню небезпечності пестициду, рекомендованих заходів безпеки при виконанні дій з препаратами (див. п. 1.16) та вимог інструкцій по їх безпечному застосуванню.

3.2. Вибір ЗІЗ і контроль за дотриманням правил їх використання забезпечують особи, відповідальні за проведення робіт з пестицидами.

Комплект ЗІЗ - спецодяг, спецвзуття, рукавиці, рукавички, захисні окуляри, респіратори або протигази повинні бути підібрані індивідуально та закріплені за кожним працюючим на весь період роботи.

3.3. Засоби індивідуального захисту повинні зберігатися в індивідуальних шафах у спеціально виділеному сухому, чистому приміщенні, яке добре провітрюється. Забороняється зберігати ЗІЗ в одному приміщенні з пестицидами, відносити додому і користуватися ними після роботи.

3.4. Розміри лицевих частин протигазів і респіраторів, підбираються з урахуванням розміру обличчя працюючого. Підгонка лицевої частини повинна забезпечити герметичність прилягання до обличчя і відсутність больових відчуттів при тривалому користуванні.

3.5. При використанні засобів захисту органів дихання необхідно додержуватися часу захисної дії (ознак непридатності) фільтруючих пристроїв у відповідності з основними положеннями "Рекомендацій по применению средств защиты органов дыхания при работе с ядохимикатами и минеральными удобрениями". М., 1974. Поява запаху пестициду під маскою справного респіратора або протигазу свідчить про непридатність фільтруючих пристроїв і вказує на необхідність їх негайної заміни.

3.6. При застосуванні малонебезпечних та помірнебезпечних (IV та III класи небезпечності у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) малолетких препаративних форм пестицидів допускається використання респіраторів типу ШБ-1, "Лепесток" і "У-2К", Ф-62 Ш, "Астра" і "Кама".

3.7. При роботі з леткими препаративними формами пестицидів всіх класів небезпечності необхідно користуватися універсальними або протигазовими респіраторами типу РУ-60М, РПГ-67 із протигазовими патронами або фільтруючими протигазами. При роботі з препаративними формами, які відносяться до небезпечних за критеріями інгаляційного впливу (II клас небезпечності у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) рекомендується використання фільтруючих протигазів; при роботі з пестицидами, які відносяться до помірно небезпечних та малонебезпечних за критеріями інгаляційного впливу (III та IV класи небезпечності у відповідності з названою класифікацією) рекомендується використання універсальних або протигазових респіраторів типу РУ-60М або РПГ-67 із протигазовими патронами. Для захисту від ртутьорганічних препаратів використовуються патрони марки "РГ", від хлор- і фосфорорганічних пестицидів - марки А і В, кислих парів і газів - марки В, аміаку і сірководню - марки КД.

3.8. Для роботи з малонебезпечними, помірно небезпечними, в окремих випадках небезпечними (IV, III та II класи небезпечності, в т.ч. за критеріями впливу через шкіру, подразнення шкіри та слизових оболонок у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) твердими і рідкими формами препаратів необхідно застосовувати спеодяг із маркіровкою захисних засобів згідно ГОСТ 12.4.103-83 "ССВТ. Одежда специальная защитная, средства индивидуальной защиты ног и рук. Классификация"; для роботи з розчинами пестицидів - спеодяг, у т.ч. фартухи та нарукавники, виготовлені з водонепроникних тканин та матеріалів, який має відповідне маркування. Для захисту рук при роботі з розчинами пестицидів необхідно використовувати гумові рукавички з трикотажною основою, для захисту ніг - гумові чоботи з підвищеною стійкістю до дії пестицидів і дезінфікуючих засобів. Для захисту очей необхідно використовувати герметичні окуляри типу "Г" (ТУ 381051-78) або герметичні захисні окуляри типу ПО-2.

3.9. При фумігації приміщень працюючі повинні використовувати ізолюючі ЗІЗ шкіряних покривів або спеціальний одяг з плівкових тканин. Якщо пари фуміганту мають властивості проникати через матеріал ЗІЗ, а сам матеріал перешкоджає випаровуванню речовини з поверхні шкіри і збільшує небезпеку подразнення чи резорбтивної дії, слід користуватися одягом, в т.ч. рукавицями, які забезпечують вільне випаровування фуміганту (бромистий метил).

3.10. Знешкодження спеодягу і засобів захисту органів, дихання повинно проводитися відповідно до рекомендацій, які викладені в додатку 12.

4. ТРАНСПОРТУВАННЯ

4.1. Загальні вимоги

4.1.1. Пестициди входять у перелік небезпечних вантажів, які потребують спеціальних умов транспортування та виконання вантажно-розвантажувальних робіт.

4.1.2. В якості вантажів за ступенем небезпечності пестицидні препарати класифікуються як: 1. легкозаймисті рідини (ЛЗР); 2. легкозаймисті речовини та матеріали (ЛЗМ); 3. речовини, що окислюються, (ОР) і органічні перекиси (ОП); 4. отруйні (токсичні) речовини (ТР); 5. їдкі і корозійні речовини (ІР); 6. інші небезпечні речовини.

4.1.3. Небезпечні вантажі кожного класу розділяються на групи:

1. Високого ступеня небезпечності (група пакування 1) - вантажі в сталевих барабанах, бочках, спеціальних контейнерах;
2. Середнього ступеня небезпечності (група пакування 2) - вантажі в тарі з полімерних матеріалів, дерев'яних ящиках;
3. Низького ступеня небезпечності (група пакування 3) - вантажі в паперових мішках, картонних ящиках.

Таблиця 4.1. Класифікація вантажів за ступенем небезпечності

Токсичність	Ступень небезпечності		
	висока (група пакування 1)	середня (група пакування 2)	відносно низька (група пакування 3)
При введенні у шлунок ЛД(50), в мг/кг, не	5	50	500

Більше			
При нанесенні на шкіру, ЛД(50) в мг/кг, не більше	40	200	1000
При вдиханні пилу, ЛК(50) в мг/л, не більше	0,5	2	10

4.1.4. Небезпечні вантажі повинні мати знаки небезпечності, які наносять на тару і усі види засобів транспорту. Знаки безпеки повинні відповідати вимогам ГОСТ 19433-88. "Грузы опасные. Классификация и маркировка" (Таблиця 4.2.).

4.1.5. Пестициди перевозяться тільки в спеціально виділених для цих цілей транспортних засобах (залізничні вагони, морські і річкові судна, літаки, автомобілі та ін.). Транспортування пестицидів разом з іншими вантажами забороняється.

Таблиця 4.2. Класи небезпечності вантажів і їх позначення

Номер класу	Символ небезпечності	Фон	Написи, що наносяться на знаки
3	Чорне або біле полум'я	Червоний	Легкозаймиста рідина
4	Чорне полум'я	Чергуються	Займається, самозаймається або запалюється від води 4.1.; 4.2.; 4.3.
5	Чорне полум'я над чорним колом	Жовтий	Окислювач 5.1. або органічний перекис 5.2.
6 (Ступінь небезпечності 1 і 2)	Чорний череп і дві кістки	Білий	Отрута 6.1. або отрута 6.2.
7 (Ступінь небезпечності 3)	Колос перекреслений	Білий	Шкідливо, зберігати віддалено від харчових продуктів 6.1. і 6.2.
8	Краплі, що витікають із пробірок на металеву платівку і на	Верхня - білий, нижня - чорний.	Їдка речовина 8.1.; 8.2. або 8.3.
9	Чорний знак оклику	Білий	

4.1.6. Перевезення вантажів здійснюють з застосуванням відповідних засобів індивідуального захисту.

4.2. Залізничний транспорт

4.2.1. Пестициди перевозяться тільки в спеціально виділених вагонах, цистернах, контейнерах, арендованих вантажовідправником і приписаних до станції навантаження. Призначені для перевезення препарати повинні бути упаковані в заводську або спеціально призначену для цієї мети міцну і герметичну тару. Забруднення пестицидами зовнішньої поверхні тари не допускається. Вантаж повинен мати сертифікати з указівкою необхідних заходів безпеки. Аналогічні сертифікати повинні мати рухомий склад, що направляється для знешкодження.

4.2.2. Підготовка вагонів і цистерн для перевезення пестицидів виконується на залізничних підприємствах, які займаються очищенням і миттям рухомого складу.

4.2.3. Після закінчення розвантаження пестицидів вагони, цистерни, контейнери підлягають пломбуванню і відправляються вантажовідправнику із маркуванням як небезпечні.

4.2.4. Знешкодження вагонів, цистерн і контейнерів повинно здійснюватись на спеціальних пунктах промивання та знешкодження транспортних засобів і тари.

4.2.5. Транспортування інших вантажів у вагонах і тарі, які були використані для перевезення пестицидів, дозволяється тільки після попереднього очищення і знешкодження. Категорично забороняється перевезення харчових продуктів, фуражу і питної води разом із пестицидами або в транспортних засобах і тарі, що були раніше використані для перевезення засобів захисту рослин.

4.2.6. Навантаження і розвантаження пестицидів повинно здійснюватися на спеціально обладнаних майданчиках, розташованих на відстані не менше 200 м від житлових і тваринницьких приміщень.

4.2.7. При вантажно-розвантажувальних роботах не допускаються удари і порушення герметичності тари, проливання і розсипання вантажу. У випадку ушкодження тари необхідно вжити термінових заходів для збирання залишків вантажу (у змилену тару й інші ємності вантажоодержувачів), а також знешкодження місць розливу або розсипу, а також знешкодження транспортних засобів і тари.

4.2.8. Після закінчення роботи транспортні засоби і вантажно-розвантажувальні механізми необхідно очистити від залишків пестицидів і знешкодити.

4.2.9. У складських приміщеннях забороняється використовувати вантажно-розвантажувальні машини, які працюють на двигунах внутрішнього згорання, або які створюють значне пилевиділення (зГС-100, тЛ-4, д-665 і ін.).

4.2.10. Перед початком роботи з пестицидами у всіх складських приміщеннях і вагонах необхідно організувати наскрізне провітрювання (не менше 30 хвилин) шляхом відкривання дверей, вікон, люків і т.д.

4.2.11. У випадку виникнення аварійних ситуацій під час перевезення пестицидів необхідно:

- а) негайно припинити рух потягу і маневрові роботи в небезпечній зоні;
- б) викликати аварійно-рятувальний потяг;
- в) сповістити місцеві органи влади, установи санепідслужби і Мінекобезпеки про небезпеку отруєння людей та забруднення навколишнього природного середовища;
- г) видалити з місця аварії сторонніх осіб;
- д) ізолювати небезпечну зону забруднення в радіусі від 200 до 1000 м в залежності від ступеня реальної небезпеки;
- е) не ходити по розсипаній і пролитій речовині;
- є) у зоні аварії знаходитися особам лише у повному комплекті захисного одягу і протигазах;
- ж) у випадку забруднення води повідомити по це дорожню або лінійну СЕС;
- з) ушкоджені пакування завантажити у вагон і завезти на найближчу станцію з дотриманням застережних заходів;

- и) просипання зібрати в ємкості і вивезти разом з ушкодженими упаковками;
- і) великі просипи зібрати в ємкості або засипати сухим піском і вивезти разом з ушкодженими упаковками;
- й) не доторкатися до пролітої речовини;
- к) перелити пестициди з пошкодженої тари у справну з дотриманням запобіжних заходів;
- л) викликати спеціалістів для знищення (зnezараження) речовин;
- м) місця розливу обробити засобами хімічного зnezараження;
- н) великі просипання і розлиті речовини обгородити земляним валом, засипати сухим піском;
- о) після ліквідації аварії провести заключний медичний огляд усіх осіб, що беруть участь в аварійно-рятувальних роботах, із залученням спеціалістів і застосуванням відповідних лабораторних методів дослідження;
- п) постраждалих госпіталізувати в найближчі спеціалізовані медичні заклади;
- р) відповідальність і всі права по залученню відповідних організацій і осіб до виконання протиаварійних операцій покладається на начальника аварійної бригади.

4.3. Водний транспорт

4.3.1. Транспортування пестицидів може здійснюватися тільки судами, що мають відповідний запис у класифікаційному посвідченні Морського Регістру. Придатність судна до перевезення небезпечних вантажів при відсутності спеціального запису в кваліфікаційному посвідченні визначається спеціальною комісією з обов'язковою участю представників санітарно-епідеміологічної служби і місцевих установ Мінекобезпеки. При транспортуванні і застосуванні пестицидів заходи щодо техніки безпеки, виробничої санітарії та охорони природного навколишнього середовища здійснюються відповідно до вимог діючих Правил МОПНГ.

4.3.2. Перед перевезенням пестицидів вантажні приміщення судна повинні бути старанно промиті, зачищені і просушені. Повинна бути проведена перевірка роботи вентиляційних систем, штучного освітлення, наявності вогнегасних засобів. Перевезення пестицидів у пасажирських судах забороняються.

4.3.3. Транспортування пестицидів повинно здійснюватися під палубою в газонепроникних вантажних приміщеннях, забезпечених автономною інтенсивною вентиляцією і устаткуванням пилегазоочистки, що виключає іскроутворення, а також попадання шкідливих парів і газів у житлову надбудову судна.

4.3.4. Укладка пестицидів у вантажних приміщеннях повинна забезпечити можливість контролю за станом вантажу у рейсі.

4.3.5. Під час перевезення пестицидів одного найменування повним вантажем маркірування і знаки небезпеки наносяться не менше ніж на 20% місць. У інших випадках маркірування і знаки небезпеки наносяться на всі місця.

До перевезення не допускаються пестициди, пакування і маркування яких не задовольняє вимогам діючих Правил МКМПНГ і ПОНОГ.

4.3.6. На кожному вантажному місці і у всіх вантажних документах повинно бути зазначене технічне найменування вантажу. Відповідно до вимог "Конвенції по охороні людського життя на морі" (995_238) (1960 р.) торгові найменування не допускаються.

4.3.7. Під час перевезення пестицидів у контейнерах і зйомних цистернах повинно бути виключене надходження шкідливих речовин у навколишнє середовище.

4.3.8. Не допускаються до перевезень контейнери і зйомні цистерни, в яких виявлені ушкодження. При виявленні в процесі перевезення ознак ушкодження пакування пестицидів капітан судна повинен установити спеціальний пост і вивантажити їх у першому попутному порту заходу.

Розлита частина вантажу повинна бути старанно прибрана, місця забруднення насухо зачищені і знешкоджені. Ці роботи проводяться під наглядом старшого помічника капітана судна.

4.3.9. Перепакування або перелив небезпечних вантажів на борту судна забороняється. Виключенням можуть бути випадки, коли подальше транспортування вантажу в ушкодженій тарі і ремонт емностей без перетарювання неможливі.

4.3.10. При перевантаженні пестицидів повинні бути прийняті заходи для попередження забруднення навколишнього середовища.

4.3.11. Для ліквідації аварійних ситуацій при транспортуванні пестицидів водним транспортом виділяються спеціальні аварійні бригади, які повинні пройти навчання безпечним прийомом аварійно-рятувальних робіт.

4.3.12. У випадку виникнення аварійних ситуацій необхідно дотримуватись вимог п. 4.2.11, п.п. а-р.

4.4. Повітряний транспорт

4.4.1. Перевезення пестицидів повітряним транспортом здійснюється відповідно до "Правил перевезки опасных грузов воздушным транспортом" та діючих нормативно-інструктивних документів.

4.4.2. Транспортування пестицидів допускається тільки вантажними повітряними судами (ПС) у супроводі представника відправника або одержувача.

4.4.3. До перевезення повітряним транспортом допускаються пестициди, маса (нетто) яких на одне вантажне місце не перевищує маси, зазначеної в алфавітних переліках N 1 і N 2 "Правил".

4.4.4. При спільному перевезенні декількох пестицидів необхідно обов'язково враховувати можливість використання однорідних засобів пожежогасіння.

4.4.5. Перевезення пестицидів виконується тільки прямими рейсами ПС. Прийом до перевезення пестицидів із перевантаженням у проміжних аеропортах категорично забороняється.

4.4.6. Не пізніше ніж за 3 години до початку вантажно-розвантажувальних робіт, начальник аеропорту повинен повідомити санітарно-епідеміологічну службу і установи Мінекобезпеки про перевезення пестицидів повітряним транспортом.

4.4.7. До перевезення пестицидів допускаються екіпажі, які підготовлені до виконання польотів у складних умовах вдень і вночі при встановленому мінімумі погоди. ПС для перевезення пестицидів повинні мати наліт не менше 10 годин після одержання з заводу-виготовлювача або ремонтного підприємства.

4.4.8. Виліт ПС із пестицидами дозволяється тільки після підтвердження аеропорту призначення про готовність одержувача до прийому цього вантажу.

ПС, які транспортують пестициди, повинні знаходитися на особливому контролі диспетчерської служби від моменту вильоту з аеропорту до моменту прибуття в аеропорт призначення.

4.4.9. Пестициди повинні бути вивезені одержувачем своїм транспортом безпосередньо з ПС. Тимчасове збереження пестицидів (не більш 2-х діб) дозволяється у виняткових випадках тільки в аеропортах, що мають для цього умови, передбачені "Правилами". Відповідальність за тимчасове збереження пестицидів в аеропорті покладається на начальника служби перевезень.

4.4.10. У польоті організується систематичне спостереження за станом пакування пестицидів. При його порушенні і загрозі безпеці польоту командир екіпажу може прийняти рішення про викид вантажу з борта ПС. У цьому випадку вантаж, що викидається, повинен мати пізнавальні знаки. Забороняється викид вантажу над населеними пунктами і водоймами.

Начальник аеропорту (аеродрому), у районі якого зроблений викид пестицидів, повинний негайно сповістити про це міліцію, санітарно-епідеміологічну службу та установи Мінекобезпеки.

4.5. Автомобільний транспорт

4.5.1. Транспортування з базисних до витратних складів споживачів проводиться спеціально обладнаним автотранспортом закладів Міністерства АПК лише за маршрутами руху, погодженими територіальною санепідстанцією і державтоінспекцією.

4.5.2. Транспорт для перевезення пестицидів повинен мати сигнальне фарбування кузова і бортовий напис "Отрути" відповідно до ГОСТ. На транспорті господарств, що виділяється для перевезень пестицидів, повинні встановлюватися сигнальні прапорні, які кріпляться до кабіни і на кутах кузова.

Транспорт для перевезення пестицидів підлягає паспортизації санітарно-епідеміологічної службою, повинен бути справним і легко піддаватися знезараженню.

4.5.3. Транспортування пестицидів допускається тільки у супроводі спеціально виділених і проінструктованих осіб. Транспортування може бути довірено водію транспорту після проходження їм відповідного інструктажу. Відповідальні за перевезення особи повинні стежити за станом тари і негайно ліквідувати ушкодження.

4.5.4. Швидкість руху транспорту під час перевезення пестицидів повинна бути не більше 40 км/год, а під час дощу, туману і снігопаду не більш 20 км/год. Забороняється перевозити пестициди при обмеженій видимості (до 300 м).

4.5.5. Під час перевезення вогнебезпечних пестицидів здійснюють додаткові заходи протипожежної безпеки.

4.5.6. Балони з фумігантами транспортуються у відповідності з вимогами діючих інструкцій.

4.5.7. Забороняється перевезення пестицидів в ушкодженій тарі. У випадку порушення пакування необхідно негайно вжити заходів до нерозповсюдження препарату в навколишньому середовищі, (роздування вітром, розмивання дощем, тощо).

4.5.8. Для ліквідації аварійних ситуацій виділяються спеціальні бригади, які пройшли навчання безпечним прийомом аварійно-рятувальних робіт з пестицидами.

5. ЗБЕРІГАННЯ

5.1. Загальні положення

5.1.1. Зберігання пестицидів допускається тільки в спеціально призначених для цього складах, які відповідають вимогам СНіП 11-108-78 "Склади сухих мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин" і "Норм технологічного проектування складов твердих мінеральних добрив і пестицидів для колхозів, совхозів и пунктів хімізації", (1981 г.).

5.1.2. До базисних складів відносяться приреєстровані, пришосейні, районні, міжгосподарчі, до витратних - склади господарств, тваринницьких і птахівницьких комплексів, а також інших організацій.

5.1.3. Базисні склади загального призначення для зберігання пестицидів повинні бути обладнані ізольованими приміщеннями.

5.1.4. Міжгосподарські пункти хімізації (агрохімкомплекси), включаючи склади пестицидів, що обслуговують 3-5 господарств, обладнуються у відповідності з вимогами до базових складів.

5.1.5. При відсутності на витратних складах централізованого водопостачання вода повинна доставлятися і зберігатися в спеціальних емкостях. Обладнання складу душовою установкою є обов'язковим. Обладнується "мала каналізація" або здійснюється емнісне накопичення з регуляторним знешкодженням і вивезенням вмісту в спеціально відведені місця.

5.1.6. Ширина санітарно-захисних зон для базисних складів встановлюється в залежності від їхньої місткості:

до 20 т	-	200 м
21-50 т	-	300 м
51-100 т	-	400 м

101-300 т	-	500 м
301-400 т	-	600 м
401-500 т	-	700 м
понад 500 т	-	1000 м

При зберіганні на таких складах крім пестицидів мінеральних добрив (в окремих спорудах) санітарно-захисні зони встановлюються, виходячи з кількості пестицидів, що зберігаються. Ширина санітарно-захисних зон для витратних складів повинна бути не менше 200 м.

5.1.7. Площадка для будівництва базисного складу пестицидів або пункту хімізації відводиться з урахуванням умов землекористування та проекту перспективного будівництва в даному районі. Вона повинна відповідати санітарним і природоохоронним вимогам. Не допускається розташування вказаних об'єктів в погано провітрюваних долинах і котлованах. Майданчик повинен мати відносно рівну поверхню та ухил, що забезпечує відвід поверхневого стоку з метою попередження забруднення відкритих водойм і ґрунтових вод пестицидами; висота стояння останніх на ділянці повинна бути не менше 1,5 метра.

5.1.8. Агрохімкомплекси і склади пестицидів, повинні мати під'їзні дороги з твердим покриттям. На території цих об'єктів між окремими складськими приміщеннями і функціональними майданчиками обладнують проїзди з твердим покриттям або частина території повністю асфальтується.

5.1.9. Територія складу або агрохімкомплексу повинна бути огорожена, озеленена, мати два виїзди. Площа її повинна бути достатньою для розвороту тракторів із навісними (агрегатованими) обприскувачами та іншою апаратурою.

Вхідні двері складу і брама огорожі повинні замикатися на замок. На дверях повинен бути попереджувальний напис:

"СКЛАД ПЕСТИЦИДІВ. СТОРОННІМ ВХІД ЗАБОРОНЕНИЙ".

5.1.10. Склад і його територія повинні мати чітке зонування.

Базисні склади та агрохімкомплекси повинні мати функціональні зони:

а) склад пестицидів, майданчик для протруювання насіння, приміщення для зберігання протруєного насіння, розчино-заправочний вузол;

б) майданчик для зберігання машин, апаратів і транспорту, що використовують для робіт з пестицидами і для їх перевезення;

в) складські споруди для зберігання сухих мінеральних добрив (затарених і незатарених), майданчик для розміщення аміаковозів та інших засобів для транспортування добрив і їх застосування; майданчик для подрібнення добрив і їх змішування;

г) майданчик для зберігання рідких аміачних добрив (аміак водний, аміак зріджений безводний);

д) майданчик з написом для складування порожньої тари; майданчик або спеціальний комплекс для знезараження тари, транспортних засобів, апаратури та інш.; приміщення для зберігання засобів знезараження; споруди для очищення виробничих стічних вод; пральня;

е) стоянка "чистого" автотранспорту, гараж, майстерні, цистерни з резервним запасом води;

є) будинок адміністративного і побутового призначення.

5.1.11. При витратних складах для зберігання пестицидів допускається зберігання мінеральних добрив (в окремих приміщеннях), передбачається майданчик для протруювання насіння, розчино-заправочний вузол і майданчик знешкодження тари, апаратури, а також засобів механізації, призначених для обробки тваринницьких і птахівничих комплексів. Майданчики повинні бути асфальтованими або бетонованими.

5.1.12. Відстань між складом пестицидів, майданчиком протруювання насіння, приміщеннями для зберігання протруєного насіння, розчино-заправочним вузлом та будинком адміністративного і побутового призначення повинна бути не менше 50 м.

Відстань між іншими спорудами і майданчиками передбачається в залежності від конкретних умов: рельєфу місцевості, обсягу робіт із хімічними речовинами, профілю сільського господарства і т.д.

5.1.13. Склад пестицидів повинен мати такі функціональні відділення (секції):

- а) загальне відділення для зберігання пестицидів;
- б) відділення для зберігання пожежо- і вибухонебезпечних речовин;
- в) відділення для зберігання надзвичайно небезпечних речовин (1 клас небезпечності).

Складування пестицидів повинно здійснюватися з урахуванням виду препаративних форм, хімічної сумісності і температурних режимів зберігання.

5.1.14. Обладнання побутових приміщень повинно здійснюватись у відповідності зі СНиП 2.04.09-87 "Вспомогательные здания и сооружения".

Побутові приміщення на базисних складах і пунктах хімізації повинні бути типу санпропускника та мати (окремо для чоловіків і жінок):

- а) роздягальню брудного одягу;
- б) душову;
- в) роздягальню чистого одягу;
- г) туалет.

Крім того, повинні бути передбачені приміщення для зберігання спецодягу та індивідуальних захисних засобів, а також кімната для приймання їжі.

5.1.15. На території пункту хімізації або окремо побудованого складу пестицидів обладнується спеціальний майданчик і гідроізольовані колодязі-нейтралізатори для скидання і знешкодження забруднених пестицидами стічних і промивних вод. За умови погодження у встановленому порядку на великих базисних і прирейкових складах допускається експлуатація устаткування для термічного знешкодження залишків препаратів, тари, і непридатних пестицидів, та ін. спеціальних споруд.

5.1.16. Вантажно-розвантажувальні роботи на складах повинні бути механізовані. Вибір засобів механізації (штабелери, монорейки, кран-балки, електрокари, автотранспортувачі та ін.) обумовлюється потужністю складу.

5.1.17. Склади пестицидів обладнуються стелажми і полицями. Препарати, які затарені в паперові мішки, металеві бідони, пластмасові і металеві каністри, дерев'яні ящики і поліетиленові пакети, повинні зберігатися на піддонах, що встановлюються штабелями, а також на полицях і стелажах. Ширина проходу між штабелями і стелажми повинна бути не менше 0,7 м, від них до стін споруди не менше 0,8 м, а для проїзду навантажувача - 3,0 м.

5.1.18. Кількість препаратів, що зберігаються на складі, повинна відповідати тоннажу і не перевищувати передбаченої проектом реальної потреби.

5.1.19. На складах повинні бути ваги, на базисних і великих господарських - автоваги під навісом (спеціально побудована вагова), набір інструментів для відкриття і закриття тари, совки, лопати, запас порожньої тари (попередньо відчищеної і знешкодженої з-під раніше використаних пестицидів). Запасна тара може бути використана як для перезатарювання пестицидів з непридатного пакування, так і для фасування невеликих (менше тарної одиниці) кількостей препаратів.

5.1.20. У протипожежних цілях на складах для зберігання пестицидів устанолюються вогнегасники, ящики з піском, протипожежні щити з необхідним інструментом (багор, лопата, відро, кирка і т.п.). Протипожежні заходи на складах повинні здійснюватися відповідно до вимог "Правил пожарной безопасности при эксплуатации склада пестицидов" (1987 р.).

5.1.21. Зберігання пестицидів на складі допускається тільки після його погодження установами санепідслужби та охорони природи

і отримання паспорта (Додаток N 4). Паспортизація здійснюється щорічно.

Завезення пестицидів у витратні склади здійснюється централізовано. Про завезення пестицидів у господарства агроном по хімзахисту доводить до відома місцеву санепідстанцію і територіальну установу Мінекобезпеки. При виявленні порушень санітарних правил паспорт вилучається і подальша експлуатація складу забороняється.

5.1.22. У випадку відмови в паспортизації складу або вилучення паспорта на право зберігання пестицидів керівництво господарства може за домовленістю із сусіднім господарством і узгодженню із санепідстанцією та установою Мінекобезпеки тимчасово зберігати хімічні речовини на складі сусіднього господарства і завозити пестициди з базисного складу до місць застосування з розрахунку одностороннього використання. У таких випадках допускається використання спеціального контейнера КС-1,25, який повинен бути опломбований і закритий на замок.

5.1.23. Видача пестицидів із базисних складів здійснюється по рознарядці агронома по хімічному захисту або ветспеціаліста по захисту сільськогосподарських тварин відповідної установи.

Відпуск пестицидів проводиться по масі нетто з зазначенням кількості тарних одиниць.

Видача пестицидів із витратного складу бригадиру або іншій особі, відповідальній за проведення робіт із захисту рослин і тварин у бригаді, здійснюється за письмовим розпорядженням керівника (власника) господарства, тваринницького або птахівничого комплексу, їх заступників (Додаток 5), старшого агронома (агронома по хімзахисту). При наявності в господарстві спеціалізованих загонів (бригад) по хімзахисту - за письмовим розпорядженням керівника такого загону.

5.1.24. Відповідальність за зберігання і видачу пестицидів несе завідуючий складом, в обов'язки якого входить приймання, розміщення по секціях і видача пестицидів, здійснення їх паспортизації, спостереження за справністю тари, відбір і відправлення проб пестицидів на аналіз, організація прання спецодягу, знешкодження інвентаря, порожньої тари з-під пестицидів, прибирання і знешкодження території складу та вантажно-розвантажувальних механізмів. Перебування людей на складі допускається тільки на час приймання і відпуску препаратів, а також при виконанні спеціальних робіт.

5.1.25. Всі пестициди, що поступають на склад і що відпускаються зі складу, записуються в пронумеровану, прошнуровану і скріплену печаткою книгу приходу-витрати (Додаток 6). Книга зберігається на складі під замком. Кількість пестицидів, що відпускаються, повинна відповідати односторонній потребі.

5.1.26. В кінці робочого дня невикористані препарати повинні здаватися на склад, про що роблять відповідний запис у книзі приймання і видачі пестицидів із зазначенням їх кількості.

5.1.27. Прибирання складу повинне проводитися в міру необхідності, але не рідше одного разу на місяць. Для цього склади повинні бути забезпечені необхідною пиловідсмоктувальною та мийною апаратурою. У витратних складах можна використовувати спеціально виділені побутові пилососи. На початку прибирання зі стін, підлоги, стелажів і поверхонь тари за допомогою пилососа видаляють пил, а потім мють стіни, підлогу, вільні стелажі і полиці.

5.1.28. Під час перебування на складі забороняється:

- а) приймання їжі, пиття, паління;
- б) робота без спецодягу і засобів індивідуального захисту;
- в) присутність сторонніх осіб.

5.1.29. Наприкінці року на складі проводиться інвентаризація пестицидів з складанням акту зняття їх залишків. Акт підписується керівником, агрономом по захисту рослин, бухгалтером і завідуючим складом та зберігається на складі.

5.1.30. Зберігання пестицидів на об'єктах водного транспорту

повинно здійснюватися в суворій відповідності з вимогами діючих правил МОПНГ.

5.1.31. Заборонені та непридатні пестициди підлягають інвентаризації у відповідності з діючими інструкціями. Наявні на 1 січня поточного року пестициди з простроченим терміном зберігання підлягають обов'язковому аналізу у відповідних лабораторіях для вирішення питання про можливість їх подальшого використання. Заборонені та непридатні пестициди знищуються у встановленому порядку (Додаток 7).

6.1. Загальні вимоги

6.1.1. Асортимент, засоби, сфера застосування пестицидів, норми, кратність обробок повинні відповідати "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00), доповненнями до "Переліку..." та інструкціям з безпечного застосування пестицидів, які затверджені (погоджені) установами Міністерства охорони здоров'я, Мінекобезпеки та іншими зацікавленими організаціями.

6.1.2. Обробка рослин та інших об'єктів повинна здійснюватися суворо за показаннями з обов'язковим врахуванням економічної межі шкідливості, ступеню розвитку хвороб рослин і бур'янів, а також прогнозу погоди.

6.1.3. Місцеві органи державної виконавчої влади разом з іншими зацікавленими підприємствами і установами організують та проводять заходи щодо санітарно-гігієнічного та медичного забезпечення робіт, пов'язаних з застосуванням пестицидів у відповідності з чинним законодавством.

До всіх видів робіт, пов'язаних із застосуванням пестицидів, робітники повинні допускатися по наряду при наявності посвідчення про спеціальну підготовку та медичної книжки встановленого зразка на право робіт із пестицидами (Додатки 1 і 2). Медична книжка та посвідчення видається строком на один рік особам, що пройшли профілактичний огляд і курсову гігієнічну підготовку по 14 годинній програмі та володіють способами надання першої долікарської допомоги при отруєнні пестицидами (Додаток 13). Медична книжка видається головою медичної комісії, посвідчення - керівником підприємства, установи, або учбового центру, який проводив підготовку.

6.1.4. Всі роботи з пестицидами і протруєним насіннєвим матеріалом обов'язково реєструються в спеціальних журналах (Додатки 8, 9, 10, 11).

6.1.5. Всі роботи з пестицидами слід проводити в ранні ранкові (до 10) і вечірні (18-22) години при мінімальних висхідних повітряних потоках. Як виняток, допускається проведення обробок у денні години у похмурі і прохолодні дні з температурою навколишнього повітря нижче +10 град.С.

6.1.6. У зоні роботи з пестицидами необхідно обладнати місця для відпочинку і приймання їжі, які забезпечуються бачками з питною водою, рукомийником і медичною аптечкою (Додаток 13). Це місце повинно розташовуватися не ближче 200 метрів від межі застосування пестицидів.

6.1.7. Завчасно, але не менше чим за дві доби до початку проведення кожної хімічної обробки, адміністрація господарств сповіщає населення, власників суміжних сільськогосподарських угідь та об'єктів про місця, строки і методи застосування пестицидів. У період проведення робіт у радіусі 200 м від меж ділянок, що обробляються, повинні бути встановлені попереджувальні написи.

6.1.8. Забороняється допуск сторонніх осіб до місць застосування пестицидів.

6.1.9. Забороняється залишати пестициди та отруєні принади без охорони в місцях застосування, на польових станах, індивідуальних господарствах та інших місцях.

У період проведення робіт тимчасове збереження пестицидів дозволяється на спеціально виділених ділянках, при наявності

надійного укриття та охорони.

6.1.10. Машина та апарати, які використовують для застосування пестицидів, повинні знаходитися в спеціально відведених місцях під навісом або в спеціальних приміщеннях.

6.1.11. Приготування розчинів пестицидів і заправка апаратури для їх застосування повинні здійснюватися на стаціонарних розчинних вузлах або пунктах із використанням засобів механізації виробничих процесів.

Господарства повинні бути забезпечені пересувними агрегатами для приготування розчинів і заправки обприскувачів типу АПЖ-12, АПР "Темп" та інш. Майданчики розчинних вузлів і пунктів повинні мати тверде покриття з забезпеченням стоку поверхневих вод в спеціальні бетоновані резервуари.

6.1.12. Категорично забороняється приготування розчинів пестицидів безпосередньо у полі без засобів механізації.

6.1.13. До місць обробок розчини пестицидів повинні доставлятися в спеціальних емкостях. Заправка і завантаження апаратів не повинні супроводжуватися протіканням або розсипанням пестицидів.

6.1.14. До початку роботи всі машини, механізми і апаратура повинні бути відремонтовані, перевірені на герметичність комунікацій і фільтруючих пристроїв шляхом заповнення водою та інертними речовинами, а також відрегульовані на необхідні норми витрати (див. РД ОСТ "Обработка пестицидами почвы и посевов полевых культур. Требования безопасности").

6.1.15. Категорично забороняється здійснювати ремонт (за винятком дрібного) і регулювання апаратури при наявності в ній пестицидів. У випадку незначних пошкоджень ремонтні роботи проводяться при вимкнених механізмах з застосуванням засобів індивідуального захисту. При серйозних пошкодженнях машин і апаратури їх звільняють від пестицидів, знешкоджують і доставляють на пункт ремонту. Перевірка їх справності проводиться за допомогою води та інертних речовин.

6.1.16. Забруднені пестицидами поверхні та ґрунт після проведення вантажно-розвантажувальних робіт, транспортування, перезатарювання і застосування препаратів в складських приміщеннях, торгівельній мережі, медичних і інш. закладах, приготування робочих розчинів і принад, заправки апаратури та протруювання насіння, а також машини, і апаратура (протруювачі, обприскувачі, сівалки, автотрантажувачі і транспортні засоби), тара з-під пестицидів і протруєного насіння, невикористані робочі розчини, непридатні препарати, промивні стічні води, що містять пестициди, і засоби індивідуального захисту підлягають знешкодженню (Додаток 7, 12).

6.1.17. Після закінчення робіт невикористані пестициди повинні бути повернені на склад або передані по акту для застосування в інші господарства (бригади).

6.1.18. Після роботи засоби індивідуального захисту знімають у такому порядку: рукавички, не знімаючи з рук, миють у 5% розчині соди (500 г кальцінованої соди на відро води), промивають їх водою, після чого знімають захисні окуляри та респіратор, спецвзуття, халат, головний убір. Окуляри респіраторів протирають 5% розчином кальцінованої соди; знімають рукавички і миють руки з милом.

Прання і дегазацію спецодягу і засобів індивідуального захисту здійснюють централізовано. Технологія прання спецодягу і дегазація засобів індивідуального захисту визначається "Инструкцией по технике безопасности, при хранении, транспортировке и применении пестицидов" (М., Агропромиздат, 1985), а також правилами знешкодження транспортних засобів, апаратури, приміщень, тари і спецодягу (Додаток 12). Прання спецодягу повинне здійснюватися в міру забруднення, але не рідше, ніж через 6 робочих днів.

6.2. Застосування авіаційним методом

6.2.1. Виконання авіаційних робіт по застосуванню пестицидів у сільському і лісовому господарстві повинно здійснюватися у відповідності до вимог "Державних санітарних правил авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України", ДСП 382-96, затверджених наказом МОЗ України від 18.12.96 р. N 382.

6.2.2. Для виконання авіаційних робіт по застосуванню пестицидів при проведенні агрохімічних заходів за сільськогосподарськими і лісовими культурами дозволяється використовувати повітряні судна (літаки, вертольоти, надлегкі літальні апарати - НЛА), які зареєстровані в державному реєстрі повітряних суден цивільної авіації України та мають сертифікат на право виконання авіаційно-хімічних робіт.

6.2.3. Авіаційним методом можуть бути застосовані тільки ті пестициди і агрохімікати, що пройшли державну реєстрацію і включені в "Перелік препаратів, дозволених до авіаційного застосування в Україні", (погоджується Міністерством охорони здоров'я, Мінекобезпеки і затверджується Укрдержхімкомісією).

6.2.4. Відповідальність за дотримання вимог санітарних правил і норм при авіаційному застосуванні пестицидів покладається на замовника виконання авіаційних робіт та власника повітряних суден сільгоспавіації.

6.2.5. Авіаційні працівники (пілоти, техніки, інженери, мийники), а також працівники замовника (робітники завантажувального майданчика, сигнальники) повинні мати допуск на право здійснення робіт з пестицидами і агрохімікатами, який видається після проходження медичного огляду і спеціального навчання керівниками підприємств, в яких вони працюють.

6.2.6. Медичний огляд та надання дозволу авіаційним працівникам на право здійснення робіт з пестицидами і агрохімікатами здійснюється у відповідності з "Положенням про медичний огляд працівників певних категорій" (z0136-94), затвердженим Міністерством охорони здоров'я, та "Правилами і порядком медичної сертифікації авіаційного персоналу і осіб, які не належать до авіаційного персоналу", що затверджуються Міністерством транспорту, та згідно вимог ДСП 382-96.

6.2.7. Всі працівники, які зайняті на авіаційно-хімічних роботах повинні мати при собі Допуск, медичну книжку і наряд на виконання певних робіт з пестицидами і агрохімікатами.

6.2.8. Для виконання робочих польотів при авіаційному застосуванні пестицидів в сільському і лісовому господарстві повинні використовуватись постійні, а при їх відсутності - тимчасові аеродроми і вертодроми сільгоспавіації, які мають санітарний паспорт або дозвіл на право експлуатації.

6.2.9. Тривалість робочого часу та відпочинку і норм польотного часу екіпажів при виконанні авіаційних робіт по застосуванню пестицидів установлюється згідно "Правил нормування робочого часу і часу відпочинку екіпажів повітряних суден цивільної авіації" (z0209-93), що затверджується Міністерством транспорту України.

6.2.10. Екіпажі, які вилітають в місце тимчасового базування для виконання авіаційних робіт по застосуванню пестицидів, забезпечуються підприємствами цивільної авіації (ЦА) засобами індивідуального захисту, аптечками першої медичної допомоги при отруєнні пестицидами, миючими і дегазуючими засобами та інш. згідно до вимог ДСП 382-96.

6.2.11. Заплановані для авіаційних обробок сільськогосподарські і лісові угіддя повинні бути занесені на карти-схеми землелісокористування. Проекти авіаційно-хімічних робіт погоджуються установами держсанепіднагляду і Мінекобезпеки не пізніше, чим за 10 діб до початку робіт.

6.2.12. За три доби до початку проведення авіаційних обробок замовник робіт повинен здійснити запобіжні заходи згідно з

вимогами ДСП 382-96.

6.2.13. При застосуванні пестицидів за допомогою авіації необхідно суворо витримувати визначені ДСП 382-96 санітарно-захисні зони від ділянок авіахімічних обробок до інших об'єктів (населених пунктів, тваринницьких і птахоферм, джерел водопостачання, тощо).

6.2.14. Встановлена на повітряному судні авіахімапаратура, повинна мати сертифікат та бути відрегульована відповідно до норм витрати і технології застосування препарату.

6.2.15. Застосування пестицидів авіаційним методом в сільському господарстві повинно здійснюватися в ранкові та вечірні години дня, при швидкості руху повітря, що не перевищує - 3 м/с (дрібнокрапельне обприскування) і 4 м/с (крупнокрапельне обприскування), температурі повітря не вище +22 град.С, робоча висота над об'єктом обробки повинна бути не менше 3 м.

6.2.16. Всі роботи по приготуванню робочих розчинів пестицидів та завантаженню їх в баки обприскувача повітряного судна повинні проводитися з максимальним використанням засобів механізації та герметизації.

6.2.17. Застосування пестицидів авіаційним методом не повинно супроводжуватися забрудненням ними повітря населених пунктів, води джерел питного водопостачання та культурно-побутового призначення. Забороняються авіаобробки шляхом опилування дустовими формами препаратів.

6.2.18. Режим праці і відпочинку екіпажів, санітарно побутове обслуговування їх в місцях тимчасового проживання та лабораторний контроль при застосуванні пестицидів повинні здійснюватися згідно з вимогами ДСП 382-96 та методичних вказівок по організації державного санепіднагляду при авіаційному застосуванні пестицидів.

6.3. Застосування за допомогою наземної апаратури

6.3.1. Обприскування вентиляторними і штанговими обприскувачами допускається при швидкості вітру до 3 м/с (дрібнокрапельне) і 4 м/с (крупнокрапельне).

Застосування гербіцидів із поливною водою шляхом дощування (гербігація) допускається при швидкості вітру до 4 м/с.

6.3.2. Відповідальність за дотримання метеорологічних умов несе керівник робіт, який забезпечує використання об'єктивних методів вимірювання температури і швидкості руху повітря.

6.3.3. При застосуванні пестицидів розташування працюючих відносно машин і апаратів повинно здійснюватись з урахуванням напрямку вітру з тим, щоб виключити попадання пестицидів у зону дихання працюючих.

6.3.4. Зона санітарного розриву від населених пунктів, тваринницьких комплексів, місць проведення ручних робіт по догляду за сільгоспкультурами, водойм і місць відпочинку при вентиляторному обприскуванні повинна бути не менше 500 м, при штанговому і гербігації дощуванням - 300 м. При застосуванні аерозольних генераторів регульованої дисперсності санітарно-захисні зони повинні відповідати вимогам, зазначеним в інструкції для даного виду апаратури; обробка посівів у цих зонах допускається при напрямку вітру від населених пунктів і інших об'єктів, що підлягають санітарному захисту.

6.3.5. Внесення пестицидів у ґрунт (гранули, розчини, порошки, зріджені гази) дозволяється тільки за допомогою спеціальної апаратури (фумігатори, аплікатори та ін.). Забороняється для внесення гранульованих пестицидів у ґрунт застосування туковисівних пристроїв.

Категорично забороняється приготування гранульованих пестицидів, у тому числі і на основі мінеральних добрив, безпосередньо в господарствах і ручне змішування мінеральних добрив з гранульованими пестицидами.

6.3.6. Внесення пестицидів у ґрунт повинно здійснюватись на глибину, регламентовану відповідними інструкціями.

6.3.7. Конструкція і технічний стан фумігаційних пристроїв та аплікаторів не повинні допускати просипання, розлив пестицидів і надходження їх у повітря робочої зони.

6.3.8. Використання гранульованих форм пестицидів першого класу небезпечності у відповідності з гігієнічною класифікацією допускається тільки при обробці сільськогосподарських культур із тривалим вегетаційним періодом при застосуванні індустриальних технологій їх вирощування.

6.4. Застосування у теплицях

6.4.1. У відповідності з Законом України "Про пестициди і агрохімікати" (86/95-ВР) в умовах закритого ґрунту допускається застосування обмеженого асортименту пестицидів за наявності позитивних висновків державної санітарної експертизи з дозволу Укрдержхімкомісії.

6.4.2. Застосування пестицидів у теплицях дозволяється тільки після проведення всіх робіт по догляду за рослинами і при умові відсутності осіб, що не мають безпосереднього відношення до обробки.

6.4.3. Фумігація теплиць проводиться з дотриманням усіх заходів безпеки, передбачених при проведенні фумігаційних робіт. Фумігації (газації) повинен піддаватися весь блок теплиць одночасно. Забороняється фумігація в період збору врожаю.

6.4.4. Приготування робочих розчинів повинно здійснюватися в розчинному вузлі, розміщеному в спеціально виділеному приміщенні з ізолюваним входом, обладнаному витяжного вентиляцією і каналізацією.

6.4.5. При шланговій і ранцевої обробці теплиць бригадою з кількох осіб працюючі повинні розташовуватися на відстані не менше 10 м один від одного та обробляти ділянку в одному напрямку.

6.4.6. Після закінчення обробки теплиця повинна бути закрита на замок. Час експозиції повинен відповідати виду і призначенню пестициду згідно "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00), Додаткам до "Переліку..." та інструкціям з безпечного застосування пестицидів. На вході встановлюється попереджувальний знак - "ОБЕРЕЖНО - ОБРОБЛЕНО ОТРУТОЮ".

6.4.7. Забороняється вхід у теплиці раніше закінчення часу експозиції. За 2 години до початку роботи повинне бути організоване наскрізне провітрювання приміщень.

6.4.8. Вхід у приміщення теплиці протягом першої доби після обробки при виникненні аварійних ситуацій допускається тільки в спецодезії і протигазі.

6.4.9. Після проведення ліквідаційних і дезінфекційних заходів прибирання теплиць повинне проводитися не раніше, ніж через 48 годин після обробки після ретельного наскрізного провітрювання при повністю відкритих фрамугах. Спецодяг повинен бути доповнений фартухами і нарукавниками з плівковим покриттям, гумовими рукавичками з текстильною підкладкою і чоботами.

6.4.10. Пропарювання ґрунту в теплицях у літню пору повинне проводитися при повністю відкритих фрамугах з дотриманням всіх запобіжних заходів, визначених даними правилами. Перед початком робіт теплиці повинні бути старанно провітрені.

6.4.11. Внесення нематоцидів у ґрунт без використання відповідної апаратури категорично забороняється.

6.4.12. Забороняються роботи в теплицях раніше 10 діб після обробки системними нематоцидами і 30 діб після застосування нематоцидів фумігуючої дії. До відновлення робіт необхідно провести ретельне провітрювання.

6.4.13. Ширина санітарно-захисної зони тепличних господарств від житлових, виробничих приміщень і джерел водопостачання повинна бути не менше 300 м.

6.4.14. Використання аерозольних генераторів допускається лише за умови дотримання рекомендованої "Переліком..."

(n0001556-00) норми витрати пестициду для даного препарату і культури та запобігання викиду аерозолу в атмосферне повітря за межі теплиці.

6.4.15. При проектуванні і будівництві тепличних господарств передбачати об'єднання промивних, дренажних і зливових стоків теплиць, а також скидання їх у водойми або каналізацію без попереднього знешкодження категорично забороняється.

6.4.16. Дренажні стоки і промивні води, що утворюються при прибиранні і знешкодженні приміщень, транспортних засобів, тари, апаратури і спецодягу, збираються в бетонований резервуар, обробляються хлорним вапном (500 г на 10 л стоків). Скидання дренажних стоків у каналізаційну мережу допускається тільки після експозиції, яка визначається проектною установою. При відсутності відповідних проектних розробок час експозиції визначається експериментально за погодженням з установами санітарного нагляду та Мінекобезпеки.

6.4.17. При відсутності централізованої каналізації необхідно передбачити обладнання споруджень місцевої каналізації у відповідності з діючими санітарними нормами і правилами.

6.4.18. Забруднений пестицидами ґрунт і залишки рослин вивозяться на поля спеціальним транспортом і знешкоджуються в компостах.

6.4.19. Теплична продукція, яка направляється в торгівельну мережу, у т.ч. квіткова, повинна мати сертифікати відповідності. Сертифікат відповідності підтверджує безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини на підставі результатів досліджень показників безпеки, які проведені установами державної санепідслужби та лабораторіями атестованими відповідно до чинного законодавства на право проведення таких досліджень. Відправлення в торговельну мережу продукції без сертифікатів відповідності забороняється.

6.4.20. Реалізація продукції, отриманої з дослідних ділянок, допускається тільки з дозволу санітарно-епідеміологічної служби.

6.4.21. Вибірковий контроль показників безпеки у тепличній продукції, в т.ч. залишкових кількостей пестицидів і агрохімікатів, повинні проводитись установами санепідслужби з періодичністю, яка відповідає строкам та регламентам застосування засобів захисту та підживлення рослин згідно з "Переліком..." (n0001556-00), але не рідше ніж 1 раз на місяць.

6.4.22. Перевірка санепідслужбою рівнів забруднення робочих місць пестицидами в установах по реалізації квіткової продукції (місця складування і продажу букетів і ін.) проводиться щоквартально одночасно з обстеженням ступеня забруднення повітря приміщень і відкритих поверхонь шкіряних покривів працюючих.

6.5. Фумігація (газація)

6.5.1. Фумігаційні роботи проводяться переважно в стаціонарних приміщеннях.

6.5.2. Для фумігації дозволяється використовувати головним чином високолеткі і токсичні речовини швидкої дії.

6.5.3. Дозвіл на проведення фумігаційних робіт видається територіальною санітарно-епідеміологічною станцією і установою Мінекобезпеки. Проведення фумігації (газації) на судах МФ регламентується спеціальними документами.

6.5.4. З моменту початку газзації і до закінчення останньої обов'язково забезпечується цілодобова охорона об'єкта. Виділені для охорони особи повинні бути забезпечені протигазами і пройти попередній інструктаж із техніки безпеки.

6.5.5. Забороняється проводити газзацію об'єктів, розташованих на відстані менше 200 м від житлових і 100 м від виробничих приміщень та залізничних колій.

6.5.6. Забороняється газзація об'єктів при температурі повітря (зовнішнього і всередині приміщення) нижче +10 град.С і вище +25 град.С та швидкості руху повітря більше 7 м/сек.

6.5.7. Газацию дозволяється проводити тільки спеціально навченим і забезпеченим ЗІЗ бригадам у складі не менше 3-х працюючих.

6.5.8. Проведення робіт з газациї допускається за умови використання працюючими протигазів і спецодягу (спецвзуття, комбінезон, рукавички); передбачених діючими вимогами стандартів безпеки праці та розділом 3 цих Правил.

6.5.9. До початку проведення газациї в приміщенні щільно закривають всі пройми та щілини. Після випуску необхідної кількості фуміганту робітники закривають вентиля балонів, виходять з приміщення, що газується, щільно закривають двері і знімають протигазу в безпечній зоні.

6.5.10. Після закінчення передбаченого інструкцією для конкретного фуміганту часу експозиції, проводиться дегазація приміщення шляхом активного провітрювання, а при відсутності механічної вентиляції - пасивного (послідовне відкривання вікон і дверей).

6.5.11. У випадках, коли питома вага газу перевищує питому вагу повітря, необхідно організувати провітрювання підвальних приміщень.

6.5.12. Після видалення фуміганту з приміщень закривають вікна та двері, і підвищують температуру повітря в приміщенні на 2-3 град.С у порівнянні з періодом фумігації. Через 12-16 годин здійснюють провітрювання до повного зникнення запаху фуміганту.

6.5.13. Перевірка об'єкта на повноту дегазації здійснюється обов'язково в денні години з застосуванням рекомендованих для конкретних фумігантів методів аналізу. Дегазація вважається повною, коли вміст фуміганту в повітрі об'єктів не перевищує ГДК в повітрі робочої зони.

6.5.14. Закінчення дегазації встановлюється особисто керівником робіт, який дає письмовий дозвіл на право користування приміщенням.

6.5.15. При дегазації приміщень, розташованих у житловій зоні, вміст шкідливих речовин в атмосферному повітрі не повинен перевищувати відповідної ГДК (ОБРВ).

6.6. Виготовлення і застосування отруєних принад

6.6.1. Готувати і застосовувати отруєні принади дозволяється тільки спеціально підготовленим бригадам, за рецептурою та у відповідності з інструкціями Мінагропрому, погодженими Міністерством охорони здоров'я.

6.6.2. Пестициди для боротьби з гризунами є високоотруйними для людини та тварин і потребують суворого дотримання заходів безпеки і норм витрати препарату.

6.6.3. Отруєні принади готують у спеціально виділеному приміщенні, обладнаному витяжною шафою, з цементною або покритою керамічною плиткою підлогою, або на відкритому повітрі на майданчиках із твердим покриттям.

6.6.4. Поблизу майданчика повинен бути навіс або намет для збереження засобів індивідуального захисту, умивальник, мило і рушники. Питну воду доставляють у спеціальному бачку з краном і кришкою, закритою на замок.

6.6.5. Готування принад повинно проводитися в спеціальних змішувачах, або в пристроях. Готові принади зсипаються в паперові або поліетиленові мішки з відповідним написом.

6.6.6. При виготовленні отруєних принад для запобігання зміни фізико-хімічних та токсичних властивостей пестицидів необхідно дотримуватись послідовності робіт, яка визначена відповідними інструкціями.

6.6.7. Всі особи, що мали контакт з пестицидами або отруєними приладами у перервах і по закінченні робіт, повинні ретельно вимити руки й обличчя з милом, рот прополоскати чистою водою.

6.6.8. Отруєні принади розкидають спеціальними наземними машинами й апаратурою (РПГ-100, СЕП-100 і ін.). Забороняється

застосування фосфіду цинку авіа методом. При розкиданні або розкладці принад вручну використовують дозуючі мірки (ложечки, кухлики і т.д.).

6.6.9. Невикористані отруєні принади здають на зберігання під розписку в основний склад пестицидів або передають іншому господарству, що проводить боротьбу з гризунами.

6.6.10. Категорично забороняється застосування отруєних принад на територіях шкіл та дитячих закладів.

6.7. Протруювання, зберігання, перевезення та сівба насіння

6.7.1. Централізоване протруювання насіння здійснюється на насінневих заводах і пунктах, устрій і експлуатації яких повинні відповідати "Гигиеническим требованиям к проектированию, устройству и эксплуатации отделений централизованного протравливания", "Нормам технологического проектирования предприятий послеуборочной обработки и хранения продовольственного, фуражного зерна, масличных культур и трав" та діючим відомчим інструкціям, погодженим Міністерством охорони здоров'я.

6.7.2. Машина для централізованого протруювання насіння повинні відповідати вимогам ГОСТ 23914-79 "Протравливатели семян. Общие технические условия" і ГОСТ 12.2.003-91 "ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности".

6.7.3. Забороняється використовувати для протруювання насіння ртутьорганічні пестициди.

6.7.4. Приміщення для роботи з пестицидами і протруєним насінням повинні бути обладнані проточно-втяжною вентиляцією, робочі місця - місцевими аспіраційними пристроями. Лабораторний контроль за вмістом у повітрі робочої зони пестицидів першого класу небезпеки здійснюється не рідше 1 разу на місяць, інших класів - не рідше 2 разів на рік.

6.7.5. Децентралізоване протруювання насіння здійснюється в господарствах на відкритому повітрі (пункти протруювання), або в спеціальних приміщеннях відповідно до відомчих інструкцій, погоджених МОЗ.

6.7.6. Пункти протруювання розташовуються з урахуванням рози вітрів і перспективного плану забудови населених пунктів на відстані не менше 200 м від житлової зони, підприємств, приміщень для утримання худоби і птиці, джерел водопостачання. Забороняється їх розміщення в 1 і 2 зонах округів санітарної охорони курорту, на території заповідників, а також в санітарних зонах рибогосподарських водойм.

6.7.7. Майданчик для протруювання насіння розташовують на ділянці з рівнем ґрунтових вод не менше 1,5 м. Майданчик повинен мати ухил для відводу зливових вод, навіс, тверде покриття (асфальт або бетон). Не допускається відведення зливових вод у водні об'єкти без попереднього знешкодження.

6.7.8. Територія пунктів протруювання повинна бути озеленена та огорожена.

6.7.9. У приміщеннях для протруювання насіння у господарствах необхідно передбачити облицювання стін глазурованою плиткою, покриття стелі олійною фарбою, цементованих або покритих плиткою підлог, ухили для стоку води, збір і знешкодження забрудненої пестицидами води; повітря перед викидом в атмосферу підлягає очищенню за допомогою фільтрів.

6.7.10. Кількість протруєного насіння повинно суворо реєструватись (Додаток 8). Не допускається протруювання насіння у кількостях, що перевищують потребу для сівби.

6.7.11. Завчасне протруювання насіння дозволяється тільки при наявності спеціальних приміщень для його безпечного збереження.

6.7.12. Необхідно здійснювати вологе протруювання посівного матеріалу з використанням плівкоутворюючих препаратів. Сухе протруювання не допускається.

6.7.13. Завантаження протруєного насіння повинне проводитися

тільки в щільно притгнані до вивантажувальних пристроїв мішки з міцних, непроникних для пестицидів матеріалів або в завантажники сівалок. На мішках повинен бути напис стійкою фарбою "ОТРУЙНЕ" або "ПРОТРУЄНО".

6.7.14. Мішки з протруєним насінням повинні зашиватися спеціальними машинами або щільно зав'язуватися.

6.7.15. Не допускається пересипання розфасованого протруєного насіння в іншу тару.

6.7.16. Залишки використаних за зміну пестицидів передаються черговій зміні, про що робиться запис у книзі обліку протруєного насіння. При припиненні на тривалий час робіт по протруєванню, агрегат знешкоджується, а залишки пестицидів здаються на склад, про що робиться запис у журналі обліку (Додаток 6).

6.7.17. При зберіганні, навантаженні, транспортуванні і сівбі протруєного насіння необхідно додержуватися запобіжних заходів, які передбачені при роботі з протруєвачами.

6.7.18. В приміщеннях, де встановлені протруєвачі або проводиться фасування насіння забороняється виконувати інші роботи.

6.7.19. Протруєне насіння для сівби відпускається тільки за письмовим дозволом керівника господарства або організації з точною вказівкою його кількості. Невикористане для сівби насіння по акту повертається на склад, або передається іншим господарствам тільки для сівби. Залишок протруєного насіння варто зберігати в ізольованому приміщенні до майбутнього року з дотриманням усіх правил і запобіжних заходів, установлених для пестицидів.

6.7.20. Протруєне насіння зберігають в мішках (з щільної тканини, паперових або поліетиленових) під замком або в силосних емкостях, що мають устрої для подачі насіння і автотранспортування сівалок. Забороняється зберігання протруєного насіння на підлозі і майданчиках насипом.

6.7.21. Категорично забороняється зберігання протруєного насіння разом з продовольчим, фуражним зерном. Облік посівного матеріалу проводиться комірником, який відповідає за його безпечне зберігання.

6.7.22. Категорично забороняється змішувати протруєне насіння з непротруєним, здавати його на хлібоприймальні пункти, використовувати в якості харчового продукту, корму сільськогосподарських, домашніх тварин і птиці.

6.7.23. Перевозити протруєне насіння до місця сівби дозволяється тільки в мішках із щільної тканини або в автотранспортувачах сівалок. Забороняється перевезення людей разом із протруєним насінням.

6.7.24. Для сівби протруєного насіння слід користуватися тільки справними сівалками. Кришка насіневого ящика повинна бути весь час щільно закрита. Не допускається вирівнювати рівень протруєного насіння у сівалці руками, для цього використовуються дерев'яні лопатки.

6.8. Застосування у тваринництві

6.8.1. Плани заходів щодо боротьби зі шкідниками і збудниками хвороб сільськогосподарських тварин і птиці щорічно включаються в комплексні плани, які погоджуються місцевою адміністрацією.

6.8.2. Обробки сільськогосподарських тварин здійснюються на відкритих майданчиках, в спеціально побудованих або пристосованих закритих приміщеннях, які відповідають СНиП 11-99-77. "Животноводческие, птицеводческие и звероводческие здания и сооружения. Нормы проектирования" - 1977, N 97.

6.8.3. Дезакаризаційні агрегати (купальні ванни, душові камери), майданчики для обробки тварин, загони з розколами і таке ін., які використовують для боротьби з кліщами, розміщують на рівній ділянці з висотою стояння ґрунтових вод не вище 1,5 м (СНиП 2-60-75), з невеликим ухилом для відводу поверхневих вод і знаходиться з подвітренної сторони (СНиП 2-Н.1-70, СНиП 11-99-77),

на відстані 500 м від населених пунктів, пасовищних угідь, 200 м від місць утримання худоби і не менше 2 км від рибогосподарських водойм.

6.8.4. За погодженням з установами охорони природи і санітарно-епідеміологічної служби кожен агрегат для обробки тварин забезпечується відповідною каналізаційною системою та очисними спорудами, які здатні прийняти весь об'єм відпрацьованої рідини і гарантують повне її знешкодження та очищення.

6.8.5. Місця для обробки тварин та птахів проти ектопаразитів повинні бути заасфальтовані або зацементовані і мати ухил до 6 град. напрямку бетонованого резервуара для збору відпрацьованих рідин (СНіП 2-60-75). По закінченні робіт площадка підлягає ретельному прибиранню, очищенню і знешкодженню. Приміщення, які використовують для цих цілей, повинні мати припливно-витяжну вентиляцію, вологонепроникну підлогу, достатнє освітлення, а також каналізацію для відведення і знешкодження відпрацьованих рідин.

6.8.6. Особи, відповідальні за проведення робіт, зобов'язані реєструвати кожен обробку тварин, птахів або приміщень для їх утримання в пронумерованих журналах (Додатки 9, 10).

6.8.7. Забороняється обробка сільськогосподарських тварин, птахів і приміщень для їх утримання пестицидами, які не передбачені "Списком пестицидів дозволених для застосування у тваринництві", які виділяються з молоком, накопичуються в жирі, м'ясі, яйцях та негативно впливають на харчову і біологічну цінність продукції тваринництва та птахівництва, а також мають стійкий неприємний запах. Дійну худобу обробляють після ранкового або вечірнього доїння тільки тими препаратами, які дозволені для обробки лактуючих тварин.

6.8.8. У випадку примусового забою оброблених пестицидами тварин та птахів, питання їх реалізації вирішується тільки за узгодженням із санітарно-епідеміологічною службою.

6.8.9. Категорично забороняється використовувати в харчуванні м'ясо і внутрішні органи тварин і птахів примусового забою, обумовленого інтоксикацією пестицидами. Питання щодо їх утилізації вирішується ветеринарною службою при обов'язковому погодженні з установами санепідслужби.

6.8.10. Обприскування приміщень для утримання тварин і птахів дозволяється тільки при відсутності тварин, а пташників, крім того - після збору яєць. При клітковому утриманні птахів обробки проводять у період санітарних розривів в утриманні тварин. Годівниці і поїлки необхідно накривати, а у випадку потрапляння на них пестицидів - старанно знешкодити і промити водою. Доїльний інвентар і молочний посуд перед обробкою слід перенести в спеціально відведені, добре герметизовані приміщення.

6.8.11. Розміщення тварин і птиці в оброблених приміщеннях повинно здійснюватися при дотриманні відповідних безпечних строків, після ретельного їх провітрювання протягом 2-3 годин і миття підлоги з використанням знешкоджуючих засобів. Необхідно встановлювати черговість в обробках приміщень тваринницьких комплексів, ферм, птахофабрик, оскільки одночасна їх обробка і провітрювання можуть призвести до значного забруднення пестицидами атмосферного повітря.

6.8.12. Керівники (власники) тваринницьких господарств і птахофабрик несуть відповідальність за доброякісність і безпеку для здоров'я населення продукції, отриманої в господарстві після застосування пестицидів. На них покладається суворий контроль за одержанням сертифікатів відповідності на продукцію. Питання реалізації продукції, яка одержана з порушенням порядку використання пестицидів, вирішується у відповідності з чинним законодавством.

6.8.13. За кожним працюючим, який зайнятий застосуванням пестицидів у тваринництві і птахівництві, повинні бути закріплені спецодяг і засоби індивідуального захисту.

6.9. Робота на площах, оброблених пестицидами

6.9.1. Обробка вегетуючих рослин пестицидами повинна проводитися після завершення кожного етапу ручних робіт по догляду за ними.

6.9.2. Проведення сільськогосподарських робіт на ділянках, де були застосовані пестициди, і допуск на них людей дозволяється тільки після закінчення строків, що гарантують їх безпеку у відповідності до "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00), Додатків до "Переліку...", інструкцій з безпечного застосування пестицидів, регламентів зазначених в переліку Державних гігієнічних нормативів "Допустимі рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті" та в доповненнях до нього. Ці строки регламентовані з урахуванням фізико-хімічних властивостей пестицидів, кумулятивних властивостей, токсичності, віддалених ефектів, стійкості в навколишньому середовищі, умов застосування, препаративних форм, видових особливостей рослин і фази їх розвитку, характеру робіт, що виконуються та інш. При цьому враховується (для кожного конкретного препарату) можливе надходження в зону дихання працюючих парів пестицидів або їх метаболітів, ґрунтового пилу, який містить токсичні речовини, резорбцію хімічних речовин крізь шкіру при контакті з рослинами, а також подразнюючу дію пестицидів.

6.9.3. Для обробки культур, при вирощуванні яких переважно використовується ручна праця, повинні в першу чергу застосовуватися малотоксичні та малолеткі пестициди.

6.9.4. Не допускається проведення ручних робіт після випадання осадів напередодні запланованого строку виходу на роботу і при температурі повітря вище 20 град.С. У цих випадках строки виходу збільшуються на одну добу, ручні роботи слід проводити після механізованого розпушування ґрунту.

6.9.5. В порівнянні з рекомендованими необхідно збільшити на три доби строки безпечного проведення робіт на площах з густими посівами (кукурудза, хміль, тютюн і ін.), а також на погано провітрюваних ділянках (балки, ділянки біля лісосмуг і ін). У безвітряну погоду ручні роботи на таких ділянках забороняються.

6.9.6. Протягом доби забороняється проведення ручних робіт на ділянках, які межують з обробленими пестицидами полями. Зона санітарного розриву при цьому повинна складати при штанговому обприскуванні не менше 300 м, вентиляторному - 500 м, авіаційному - 1000 м (з урахуванням напрямку вітру).

6.9.7. Проведення ручних робіт в зонах санітарного розриву оброблених пестицидами площ проводиться з дотриманням передбачених для цих препаратів безпечних строків.

6.9.8. Проведення сільськогосподарських робіт на оброблених пестицидами площах в обов'язковому порядку реєструється бригадиром у спеціальному журналі (Додаток 14).

6.10. Застосування у лісовому господарстві

6.10.1. Застосування пестицидів у лісах допускається тільки після завчасного (не пізніше ніж за 10 діб) погодження обробки територіальною санепідслужбою, установами Мінекобезпеки та іншими зацікавленими установами та організаціями (ветеринарні, заготівельні організації та ін.), а також видання постанови місцевої адміністрації.

Забороняється застосування пестицидів у прибережних смугах малих річок, водотоків і водойм, на території державних заповідників, природних (національних парків, заказників), пам'ятників природи.

6.10.2. Лісгоспи і лісгоспзпаги не менше чим за 10 днів до початку хіміобробки забезпечують широке інформування (преса, радіо листівки, телебачення та ін.) населення і зацікавлені установи і господарства із зазначенням строків проведення робіт, конкретних

лісництв і кварталів, основних профілактичних заходів. На відстані не менше ніж 200 м від межі ділянок, які підлягають обробці, на всіх дорогах і просіках лісгоспом (ліспромгоспом) встановлюються щити (розміром 1x1,5 м) з попереджувальними написами: "ОБЕРЕЖНО! ЗАСТОСОВАНО ЯДОХІМІКАТИ. ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ПЕРЕБУВАННЯ ЛЮДЕЙ ДО ... (ДАТА), ЗБІР ГРИБІВ І ЯГІД ДО ... (ДАТА)", і т.ін.

6.10.3. При обробці лісів пестицидами за допомогою авіації необхідно додержуватися санітарно-захисних зон до: джерел господарсько-питного водопостачання і населених пунктів - 1000 м, рибогосподарських водойм, оздоровчих установ (оздоровчі табори та будинки відпочинку) - 2000 м, полів з чутливими до гербіцидів сільськогосподарськими культурами - 3000 м, полів з сільськогосподарськими культурами - 1000 м.

При використанні наземної техніки санітарно-захисні зони складають відповідно 1000 м, 2000 м, 1500 м і 500 м.

6.10.4. На оброблених пестицидами площах, лісгоспи і лісгоспзаги повинні забезпечити силами лісової охорони безумовне виконання строків безпечного проведення лісгосподарських робіт, відпочинку населення, збору ягід і грибів, випасу худоби, сінокосіння відповідно до регламентів, які зазначені в "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00) і Доповненнях до нього.

6.10.5. Санітарно-епідеміологічною службою повинен проводитися плановий лабораторний контроль за вмістом залишкових кількостей застосованих пестицидів у дикорослих грибах, плодах і ягодах, м'ясі диких тварин і птахів у сезон їх заготівлі.

6.11. Застосування для захисту зелених насаджень у населених пунктах

6.11.1. Застосування пестицидів у містах і інших населених пунктах з метою захисту зелених насаджень допускається лише у випадках, коли лісгосподарські, біологічні, фізико-механічні і карантинні заходи не дають належного ефекту.

6.11.2. Забороняється застосування пестицидів для захисту зелених насаджень на територіях лікувально-профілактичних і дитячих установ, спортивних майданчиків, підприємств харчової промисловості а також усередині густонаселених житлових кварталів.

6.11.3. Застосування пестицидів для захисту зелених насаджень дозволяється тільки з 22 до 7 годин ранку.

6.11.4. Добір асортименту пестицидів і методів обробки повинен проводитися таким чином, щоб вміст хімічних речовин в атмосферному повітрі не перевищував ГДК.

6.11.5. Забороняється обробка парків і зелених насаджень в населених пунктах і в радіусі 1000 м навколо них стійкими і високотоксичними пестицидами, а також препаратами, що мають неприємний запах і здатні змінювати колір оточуючих предметів.

6.11.6. Для обробки індивідуальних садів і городів в межі населеного пункту дозволяється застосування тих пестицидів, які дозволені для роздрібного продажу населенню "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00) і Доповненнями до нього.

6.11.7. Перед проведенням обробок об'єктів, розташованих в межі або поблизу населених пунктів, необхідно встановити попереджувальні знаки та оповістити людей про майбутні роботи і строки, протягом яких забороняється перебування людей в обробленій зоні.

6.11.8. Якщо вміст пестицидів у повітрі населених пунктів перевищує його середньодобову ГДК, подальше застосування даного препарату в населеному пункті й у радіусі 1000 м від населеного пункту забороняється доти, поки концентрація в повітрі не стане вдвічі нижче гранично допустимої.

6.11.9. Протруєння насіння, що використовують у міському комунальному господарстві, повинно проводитися з урахуванням вимог, викладених в розділі 6.7.

6.11.10. Зберігання і використання пестицидів у теплицях міського комунального господарства проводиться за вимогами передбаченими розділом 6.4. Після застосування пестицидів проведення будь-яких робіт у теплицях, для вирощування квітів, у тому числі і збір врожаю, дозволяється тільки по закінченні відповідних строків безпечного виходу на оброблені ділянки.

6.11.11. Фумігація об'єктів, розташованих у зоні житлової забудови, здійснюється тільки в окремих випадках з дозволу відповідних установ державного нагляду. Фумігація проводиться відповідно до вимог розділу 6.5.

6.11.12. Отруєні принади використовуються у відповідності до діючих методичних вказівок по боротьбі з гризунами в населених пунктах, затверджених Міністерством охорони здоров'я.

6.11.13. Перед обробкою пестицидами скверів і парків харчові продукти в торгових точках (кіосках, павільйонах, ресторанах) повинні бути перенесені в герметичні ємкості або вивезені за межі оброблюваної території.

6.11.14. Наступного дня після хімічної обробки парку або скверу найближчі торгові харчові об'єкти підлягають ретельному вологому прибиранню. Завезення харчових продуктів і робота об'єктів здійснюється з дозволу установ санітарно-епідеміологічної служби після закінчення встановленого строку безпечного відвідання.

6.11.15. Наступного дня після хімічної обробки в парках і скверах необхідно старанно обмити наявне там устаткування, лави, ігрові споруди дитячих і спортивних майданчиків; замінити пісок у дитячих пісочницях.

6.11.16. Відвідання парків, скверів дозволяється тільки після закінчення строків, установлених для кожного пестициду або їх групи і зазначених у "Переліку..." (n0001556-00) та Доповненнях до нього.

6.11.17. При вході в парки і сквери і по всій території повинні бути встановлені попереджувальні знаки, а також охорона на строк, установлений для кожного пестициду.

6.12. Знищення рослинності на залізничних коліях

6.12.1. Конструкція поливальних поїздів і обприскувачів повинна відповідати спеціальним вимогам безпеки.

6.12.2. Поливальний поїзд повинен мати обладнаний стелажми вагон-склад, стіни якого повинні бути гладкими, без зазорів, легко піддаватися чищенню і дегазації. Приміщення повинне бути обладнане загально-обмінною і місцевою витяжкою вентиляцією, пристроєм для розпаковування мішків, умивальником, аптечкою першої допомоги.

6.12.3. Побутовий вагон повинен мати санпропускник із душовою установкою і роздягальною, приміщення із шафами для зберігання особистого одягу і засобів індивідуального захисту, приміщення для прийому їжі і відпочинку.

6.12.4. Обприскувачі на дрезинах повинні бути забезпечені умивальником та аптечкою першої допомоги. Особи, зайняті обприскуванням, повинні приймати душ у санітарно-побутових приміщеннях дистанції залізниці.

6.12.5. Завантаження пестицидів в обприскувачі, а також у вагон-склад поливального поїзда повинне проводитися в прирейкових складах пестицидів.

6.12.6. Майданчики заправних пунктів повинні бути віддалені на відстань, не менше 200 м від житлових будівель, джерел водопостачання, інших водойм, а також посівів культурних рослин. На вказаних майданчиках проводиться промивання колекторних систем змішувальної цистерни поливального поїзда і щоденне промивання баків обприскувачів.

6.12.7. Роботи необхідно проводити в безвітряну погоду. При швидкості вітру більше 4 м/с обприскування колії не допускається. В процесі обробки не дозволяється відчиняти оглядове вікно і двері кабіни керування.

6.12.8. При під'їзді до водойм на відстані 300 м до мосту відключають подачу розчину в обприскувач і приводять працюючі органи в габарит рухомого складу. Через 300 м після переїзду водойми обприскування колії може бути продовжено.

6.12.9. З метою вибору часу якомога меншого пасажиропотоку строки обробки стаціонарних колій обов'язково погоджують із керівництвом станції. Про проведення роботи повинна бути оголошена відповідна інформація по вокзалу. Присутність людей на платформі оброблюваної колії забороняється.

6.12.10. Місцеве населення повинно бути проінформоване про час і місце запланованих обробок шляхом оголошення по радіо, встановлення попереджувальних написів.

6.12.11. На період обробки і після її закінчення забороняється випас худоби і заготівля сіна в зоні 200 м від залізничного полотна на строк очікування (останньої обробки до збирання урожаю), зазначений у "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00) та Доповненнях до нього.

6.12.12. На відведених для обприскування ділянках ремонтні роботи необхідно проводити у строки, передбачені в спеціальному технологічному графіку.

6.12.13. До виконання ремонту на оброблених ділянках, які пов'язані з пилінням баласту, слід приступати не раніше строків, що дозволяють вихід людей на оброблені препаратами площі для проведення ручних робіт відповідно до "Переліку пестицидів ..." (n0001556-00) та Доповнень до нього.

6.12.14. У випадках обґрунтованої необхідності проведення шляхових робіт раніше зазначених строків, вони повинні бути погоджені санітарною службою та виконуватись за умови використання засобів індивідуального захисту.

6.13. Дезінсекція і дератизація

6.13.1. Для вогнищевої і профілактичної дезінсекції і дератизації в житлових, виробничих і інших приміщеннях, а також у вогнищах природних інфекцій допускається застосування пестицидів у відповідності з "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (n0001556-00).

6.13.2. Характер, обсяг, терміни і кратність обробок повинні суворо відповідати епідеміологічним та ентомологічним показанням.

6.13.3. Дезінсекційні та дератизаційні заходи здійснюють дезінфекційні станції, дезінфекційні відділи (відділення) санітарно-епідеміологічних станцій і відділення профілактичної дезінсекції.

6.13.4. При проведенні дезінсекційних, дезінфекційних і дератизаційних робіт необхідно запобігати можливого зараження працюючих збудниками інфекційних захворювань і поширення їх на інші контингенти.

6.13.5. Дезінсекція і дератизація проводиться під керівництвом лікаря. До роботи допускаються особи, які пройшли інструктаж у формі: а) вступного інструктажу; б) первинного інструктажу на робочому місці; в) періодичного (повторного) інструктажу.

6.13.6. Інструктаж фіксують у "Журналі інструктажу на робочому місці при прийомі на роботу і періодичного (повторного інструктажу)", у якому відзначаються: П.І.Б., відділ, професія (посада), дата оформлення на роботу, дата інструктажу, П.І.Б., особи, що проводила інструктаж, назва інструкції за якою проводився інструктаж, особисті підписи осіб, які проводили інструктаж, особи, яка пройшла інструктаж, а також керівника підрозділу про допуск до роботи.

6.13.7. Особи, які зараховуються на роботу, на протязі двох тижнів навчаються методам і правилам застосування дезінфекційних засобів, особливостям використання індивідуальних засобів захисту, профілактики отруєнь і надання першої допомоги при отруєнні.

6.13.8. Роботи по зважуванню, фасуванню препаратів, приготуванню розчинів, суспензій, дустів і принад необхідно проводити в приміщенні, обладнаному витяжною шафою.

У процесі роботи через кожні 40-50 хвилин необхідно робити перерви на 10-15 хвилин. Під час перерви необхідно вийти на свіже повітря, знявши респіратор (протигаз), рукавички і халат.

6.13.9. Дезінсекцію приміщень необхідно проводити при відкритих кватирках, вікнах. Після закінчення роботи приміщення старанно провітрюють до зникнення запаху препарату.

6.13.10. Інсектицидні принади необхідно розкласти в недоступних для дітей і домашніх тварин місцях. Для розкладки принад категорично забороняється використовувати харчовий посуд.

6.13.11. При використанні препаратів контактної дії повинна бути цілком виключена можливість їх попадання в продукти харчування і харчовий посуд.

6.13.12. Оброблені приміщення можуть бути використані тільки після їх вологого прибирання, яке необхідно проводити не раніше, ніж через 6-12 годин після дезінсекції і не пізніше, ніж за 3 години до використання об'єкта за призначенням.

6.13.13. Постільні речі і килими звільняють від залишків інсектицидних препаратів через 3-4 години після обробки, потім вони підлягають провітрюванню на повітрі, обробці пилососом.

6.13.14. При прибиранні видаляти препарати необхідно вологим способом з застосуванням соди та інших миючих засобів.

6.13.15. Дезінсекція пасажирських вагонів методом газациї повинна проводитися в дезангарах, або на відкритих пунктах газациї вагонів.

6.13.16. Пункти газациї пасажирських вагонів повинні бути розташовані на периферії технічної пасажирської станції з урахуванням рози вітрів на відстані не менше 50 м від житлових приміщень.

6.13.17. Підготовка вагона, його фумігація і дегазація, а також заходи безпеки повинні здійснюватися у суворій відповідності з вимогами спеціальних інструкцій.

6.13.18. Перед виходом з пункту газациї кожен пасажирський вагон повинен бути перевірений об'єктивним методом на повноту дегазації.

6.13.19. Вимоги до проведення дезінсекції на морських судах викладені в "Санитарных правилах для морских судов СССР" N 2641-82, а на судах внутрішнього плавання в "Санитарных правилах для судов внутреннего плавання" N 1751-77.

6.13.20. Дезінсекційні роботи в салонах повітряних суден проводяться при відключеному електроживленні.

6.13.21. Обробки починають з хвостової частини салону і, переміщуючись уздовж нього, направляють струмінь аерозолу вгору на відстані не менше 1 м від стін. По закінченні обробки закривають двері на 15 хвилин, після чого провітрюють салон до повного зникнення запаху.

6.13.22. Отруєна принада повинна видаватися тільки в розфасованому вигляді, упакованою в поліетиленові мішечки. На об'єкті принада повинна розкладатися металевою ложечкою.

6.13.23. Отруєні принади повинні переноситися в спеціальній валізі під замком. На внутрішній поверхні кришки валізи повинен бути напис про те, що в ній зберігається отрута з зазначенням адреси дезінфекційної установи.

6.13.24. Розкладання отруєної принади проводиться з обов'язковим повідомленням під розписку відповідальної за даний об'єкт особи. На всіх місцях, де розкладається принада, робиться напис: "ОБЕРЕЖНО, ОТРУТА".

6.13.25. Забороняється застосування чистих препаратів для запилення нір і стежок синантропних гризунів.

6.13.26. Приготування отруєних принад повинно проводитися у відповідності з вимогами розділу 6.6.

7. ОХОРОНА ЯКОСТІ І БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

7.1. Відповідна гігієнічним вимогам якість і безпечність продовольчої сировини, харчових продуктів рослинного і тваринного походження забезпечується суворим дотриманням технології застосування пестицидів та агрохімікатів (форма і концентрація препаратів, норми витрат, кратність, строки обробки і інші). Застосування пестицидів здійснюється у відповідності з "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (п0001556-00), а також переліком препаратів, дозволених для роздрібного продажу населенню.

Категорично забороняється застосування незареєстрованих пестицидів та агрохімікатів, а також препаратів, що придбані у неспеціалізованих магазинах або у окремих осіб без фірмової упаковки і інструкції по застосуванню.

7.2. Міністерства, відомства, установи, колективні та фермерські господарства, окремі громадяни, які застосовують пестициди та агрохімікати, несуть повну юридичну і адміністративну відповідальність за дотриманням гігієнічних регламентів, передбачених на поточний рік "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (п0001556-00), а також встановлених в Україні рівнів гігієнічних нормативів вмісту діючих речовин цих засобів та токсичних продуктів їх перетворення в харчових продуктах та сировині для їх виробництва.

7.3. Забороняється розповсюдження рекомендацій по застосуванню пестицидів та їх препаративних форм, встановлених для конкретних сільськогосподарських культур і домашніх тварин, на інші об'єкти, а також використання пестицидів, які не включені в "Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (п0001556-00) на поточний рік.

Кратність обробки сільськогосподарських культур та інших об'єктів декількома пестицидами одного призначення (інсектицидами, фунгіцидами та ін.) за один вегетаційний період на одній культурі не повинна перевищувати кількість обробок, дозволена для найбільш небезпечного з них.

Для культур з подовженим строком плодоношення (томати, огірки та ін.) строк останньої обробки пестицидами визначається з урахуванням часу першого збору урожаю.

7.4. Вся сільгосппродукція, яка передається на реалізацію населенню, на збереження або переробку, повинна супроводжуватись сертифікатом відповідності, результатами визначення залишків пестициду з зазначенням назви установи, яка проводила аналіз. Сертифікат відповідності підтверджує належну безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини на підставі досліджень, які проведені установами державної санепідслужби та лабораторіями атестованими відповідно до чинного законодавства на право проведення таких досліджень.

7.5. У випадках порушення регламентів застосування пестицидів забороняється реалізація сільгосппродукції без попередньої державної санітарно-гігієнічної експертизи та її висновків про можливість та шляхи реалізації.

7.6. Сільськогосподарська продукція, що одержана в процесі проведення демонстраційних дослідів та державних випробувань нового пестициду (або розширення сфери застосування пестициду на нових об'єктах), реалізується на підставі результатів державної санітарно-гігієнічної експертизи.

Зразки сільськогосподарської продукції для проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи відбираються за участю

установи-експерта, фірми-демонстратора або організації, яка проводить державні випробування.

Умови проведення держвипробувань в кожному окремому випадку погоджуються з Міністерством охорони здоров'я у встановленому порядку.

7.7. Реалізація харчових продуктів та сільськогосподарської сировини для їх виробництва, оброблених пестицидами в процесі транспортування і зберігання допускається лише після одержання позитивного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи.

7.8. При боротьбі з гризунами в складських приміщеннях, завантажених продовольчими запасами або кормами, необхідно суворо дотримуватись рекомендованих запобіжних заходів, які гарантують попередження забруднення харчових продуктів і кормів пестицидами.

7.9. Не допускається випас худоби та птиці, а також сінокіс на оброблених пестицидами ділянках на протязі періоду, визначеного "Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" (п0001556-00).

7.10. Не допускається використання тари із-під пестицидів і агрохімікатів для зберігання і транспортування харчових продуктів, води, фуражу, приготування їжі та кормів для тварин і птиці.

7.11. Виготовлення харчових продуктів для дитячого і дієтичного харчування допускається лише із екологічно чистої сировини, що виробляється у спеціальних сировинних зонах при використанні безпестицидних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

Призначена для виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування сировина тваринного походження повинна отримуватись в спеціальних сировинних зонах згідно з "Положенням про спеціальні сировинні зони для виробництва сільськогосподарської продукції" (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 679 (679-96-п) від 26.06.96) та "Агроекологічними вимогами до спеціальних сировинних зон виробництва сировини і продуктів, призначених для дитячого і дієтичного харчування та режимів їх експлуатації".

Забороняється виробництво продуктів дитячого і дієтичного харчування із сировини, що містить залишки пестицидів.

7.12. Власники (керівники) підприємств молочноконсервної та харчової промисловості несуть відповідальність за якість і безпечність виробленої на підприємствах продукції для дитячого і дієтичного харчування.

7.13. Установи державного санітарно-епідеміологічного нагляду здійснюють плановий контроль за вмістом залишків пестицидів та агрохімікатів (нітратів, нітритів, токсичних елементів) в продуктах харчування рослинного і тваринного походження у відповідності з діючими медико-біологічними вимогами, за повнотою дегазації продуктів, що оброблялись фумігантами, а також вибіркового контролю за вмістом пестицидів у кормах, призначених для годування сільськогосподарських тварин і птиці.

7.14. Продукти і сільськогосподарська сировина, одержані в умовах повторного використання колекторно-дренажних вод підлягають обов'язковому контролю на залишки пестицидів виробітком, а також вибіркового контролю санітарно-епідеміологічною службою.

7.15. Імпортована продовольча сировина і харчові продукти, підлягають обов'язковій державній санітарно-гігієнічній експертизі і можуть бути ввезені та реалізовані в Україні за умови позитивного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи.

7.16. Органи ветеринарного нагляду зобов'язані здійснювати систематичний контроль за дотриманням правил безпеки при застосуванні пестицидів для обробки сільськогосподарських тварин, птиці, фуражних культур, за вмістом залишків їх діючих речовин в продуктах тваринництва і кормах, а також проводити ветеринарно-санітарну експертизу в разі порушень правил обробки сільськогосподарських тварин і птиці.

Забороняється реалізація в якості харчових продуктів м'яса та внутрішніх органів тварин і птиці вимушеного забою, обумовленого отруєнням пестицидами.

7.17. Харчові продукти для досліджень на вміст пестицидів відбираються в державних, кооперативних, фермерських господарствах і у окремих осіб у відповідності з діючими "Уніфіцированными правилами отбора проб сельскохозяйственной продукции, продуктов питания и объектов окружающей среды для определения микроколичеств пестицидов", затвердженими МОЗ.

7.18. Визначення вмісту залишків пестицидів у сільгоспсировині, продуктах харчування та фуражі здійснюється за офіційними методиками, затвердженими в установленому порядку Міністерством охорони здоров'я та іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади. При відсутності офіційної методики визначення залишків пестицидів здійснюється за методом, визначеним вказаними органами.

7.19. Питання про можливість використання і шляхи утилізації продукції, рівні вмісту пестицидів в яких перевищують гігієнічні нормативи, вирішується санітарно-епідеміологічною службою.

Продукти із залишками надзвичайно небезпечних, небезпечних та помірно небезпечних пестицидів (I-III клас небезпечності за критеріями токсичності при введенні у шлунок, кумуляції та віддаленої дії згідно з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98), кількість яких перевищує МДР, не можуть бути реалізовані з метою харчування.

Виняток може бути зроблено для продуктів які не вживаються в нативному вигляді, і залишки пестицидів в яких в процесі технологічної або кулінарної переробки руйнуються до нетоксичних сполук або знижуються до максимально допустимих рівнів. При цьому продукти переробки підлягають обов'язковому контролю на вміст залишків пестицидів. Визначення шляхів переробки і реалізації забрудненої продукції необхідно здійснювати у відповідності з вимогами "Інструкції по гігієнічній експертизі продовольчої сировини і продуктів харчування, що зазнали дії пестицидів", затвердженої заступником головного державного санітарного лікаря України 12 листопада 1992 року.

7.20. Реалізація харчових продуктів, в яких при кулінарній або технологічній переробці вміст залишків пестицидів не може бути зменшено до допустимого рівня, заборонена.

8. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

8.1. Застосування пестицидів повинне бути організоване таким чином, щоб попередити їх надходження в повітряне середовище в концентраціях, які перевищують допустимі.

Організаційно і методично охорона атмосфери проводиться відповідно до "Методичних рекомендацій по санітарній охороні атмосферного повітря від забруднення пестицидами" (затв. МОЗ України 153/12-78 від 30.06.88).

8.2. Для здійснення санепідслужбого контролю за системою застосування пестицидів та їх вмістом в атмосферному повітрі

виконавці робіт в обов'язковому порядку повинні зареєструватися в установах санепідслужби та охорони природи.

8.3. У річних комплексних планах (агропром, санепідслужба, служба охорони природи) розробляються заходи щодо обмеження забруднення пестицидами навколишнього середовища, у тому числі атмосферного повітря. Враховується асортимент пестицидів, їх властивості, обсяг, строки і методи застосування, культури, що оброблюються, їх площі і розташування по відношенню до населених пунктів, щільність населення в регіоні, а також інші джерела надходження пестицидів у повітряне середовище (склади, відділення та ділянки протруєння насіння, насінневі заводи, пункти заправки, дегазації, польові аеродроми і т.ін.).

8.4. Забороняються авіахімобробки на ділянках, які розташовані ближче 1 км від жилої зони. Такі ділянки обробляють за допомогою наземної апаратури у відповідності з вимогами розділу 6.3.

8.5. У масштабі району (області) забороняється повсюдна, одночасна обробка рослин однотипним препаратом, яка може обумовити масове надходження в атмосферне повітря населених пунктів аерозолу та парів токсиканта. Такі ситуації регулюються календарним графіком робіт, чергуванням асортименту препаратів в період інтенсивних обробок.

З метою зниження можливого забруднення пестицидами повітряного середовища рекомендується введення в робочі розчини добавок, які знижують випаровування, обтяжувачів, приліплювачів, застосування оптимальних препаративних форм – гранул, мікрокапсули та ін. Авіаційне застосування пестицидів шляхом обпилювання забороняється.

8.6. У випадку перевищення гігієнічного нормативу вмісту пестициду в атмосферному повітрі населених пунктів, подальше застосування цього препарату припиняється (або препарат замінюється іншим) до моменту стійкого зниження його концентрації нижче ГДК (ОБРВ).

8.7. На територіях великих господарств, а також районів (області), необхідно обмежувати повсюдне багаторазове і тривале застосування пестицидів, які за критеріями токсичності та віддаленої дії віднесені до II та III класів небезпечності, а за критеріями стабільності в ґрунті, коефіцієнтами міграції ґрунт-повітря – до I та II класів небезпечності (у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98). При плануванні сівозмін у господарствах, окремі великі масиви культур, що потребують багатократних обробок рекомендується розташовувати на відстані 1 км від населених пунктів з урахуванням сезонної рози вітрів. Біля населених пунктів доцільно планувати посадку культур, які не потребують багатократних хімічних обробок протягом сезону.

8.8. При проведенні в регіонах авіаційних обробок, установи санітарно-епідеміологічної служби повинні контролювати порядок і устрій базових або тимчасових аеродромів, засоби механізації, добове складування пестицидів, заправні пункти, організацію карантинних заходів (сигнальні знаки, огороження, оповіщення і т.п.).

8.9. Необхідно суворо додержуватися встановлених санітарно-захисних зон населених пунктів до можливих джерел забруднення атмосферного повітря пестицидами (склади, місця протруєння насіння, майданчики дегазації техніки, розчинні пункти).

8.10. При застосуванні пестицидів усередині населених пунктів або міста, для забезпечення санітарної охорони повітряного середовища, необхідно керуватися правилами розділу 6.11.

9. ОХОРОНА ДЖЕРЕЛ ВОДОПОСТАЧАННЯ

9.1. При охороні поверхневих і підземних вод від забруднення пестицидами необхідно керуватися існуючими ГОСТами та нормативними документами: ДСТУ 3041-95. Система стандартів у галузі охорони навколишнього середовища та регіонального використання ресурсів. Гідросфера. Використання і охорона води. Терміни та визначення.; ГОСТ 17.1.3.04-82. Охрана природы. Гидросфера. Общие требования к охране поверхностных и подземных вод от загрязнения пестицидами; ГОСТ 17.1.1.02-77. Охрана природы. Гидросфера. Классификация водных объектов; ГОСТ 17.1.1.04-80. Охрана природы. Гидросфера. Классификация подземных вод по целям водопользования; ГОСТ 2874-82. Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством; ГОСТ 17.1.3.06-82. Охрана природы. Гидросфера. Общие требования к охране подземных вод; СанПиН N 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения. Утв. МЗ СССР от 4.07.88 г., М., 1988; Перелік санітарно-гігієнічних норм "Допустимі рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті", затв. постановою Головного державного санітарного лікаря України N 15 від 10.06.95; ДСанПіН. Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання. Затв. МОЗ України N 383 (з0136-97) від 23.12.96 та іншими.

9.2. При обробках устанавлюються санітарно-захисні зони від меж оброблюваних ділянок до водних джерел: при наземному методі з використанням гранульованих форм пестициду - 300 м; обприскування - 500 м; при авіаметоді - 1000 м (до рибогосподарських водойм не менше 2000 м).

Розміри санітарно-захисних зон повинні погоджуватися з відповідними установами, що розробляють водоохоронні зони рік.

При необхідності (наявність спеціальних водоохоронних зон, особливостей рел'єфу місцевості, зон відпочинку та ін.) установи санітарно-епідеміологічної служби мають право збільшити санітарно-захисні зони в 2-3 рази.

9.3. Відповідними службами для охорони малих річок, а в окремих випадках для водостоків і водойм, встановлюється прибережна смуга водоохоронної зони шириною від 20 до 100 м, у якій забороняється застосування пестицидів, мінеральних добрив і інша господарська діяльність.

9.4. Розчинні вузли, заправні площадки, майданчики для протруювання насіння, майданчики і ванни для обробки худоби повинні бути розташовані на відстані 200-500 м від поверхневих водойм, які не мають рибогосподарського значення (див. розділ 6).

9.5. У санітарній зоні рибогосподарських водойм (не менше 2 км від берегів) забороняється: будівництво і розміщення складів для зберігання пестицидів, розташування майданчиків для протруювання насіння, приготування отруйних принад, робочих розчинів і заправка ними машин та апаратури, розміщення дезакризаційних агрегатів, майданчиків для обробки тварин, знезараження техніки і тари з-під пестицидів, тимчасових та стаціонарних аеродромів, нанесення захисних пестицидних покриттів на призначені до сплаву лісоматеріали.

9.6. Обробка території санітарно-захисної зони допускається у

виняткових випадках (поява карантинних шкідників) лише малонебезпечними пестицидами (III і IV клас небезпечності, в т.ч. за критеріями токсичності, віддаленої дії, стійкості та міграції у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) та погодженням з органами санепідслужби.

9.7. Категорично забороняється застосування пестицидів у межах першого поясу (суворого режиму) зони санітарної охорони поверхневих та підземних джерел господарсько-питного водопостачання. У межах другого поясу (обмеження) зони санітарної охорони поверхневих та підземних джерел водопостачання забороняється зберігання та застосування пестицидів. У межах третього поясу (спостережень) зони санітарної охорони підземних джерел водопостачання забороняється розміщення складів пестицидів (постанова Кабінету Міністрів України N 2024 (2024-98-п) від 18.12.98 "Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів").

9.8. При розміщенні об'єктів хімізації (склади, агрохімкомплекси, розчинні вузли і т.ін.) повинні бути здійснені заходи щодо охорони підземних вод (гідроізоляція, вибір ділянок із глибиною залягання ґрунтових вод не менше 2 метрів).

9.9. При застосуванні пестицидів в індивідуальних господарствах джерела водопостачання (криниці, свердловини та ін.) повинні бути надійно укриті, захищені позатрубні простори.

9.10. Обробка водойм (із метою знищення водоростей, бур'янів, личинок комарів) можлива тільки з дозволу природоохоронної і санітарно-епідеміологічної служб.

9.11. При зрошенні площ, які оброблюються пестицидами традиційними засобами та гербігацією, повинно бути виключене утворення поверхневого стоку шляхом суворого дотримання норм поливу, ретельного планування поливних ділянок, удосконалення засобів зрошення. При збігу строків обробок пестицидами і поливу, останній слід проводити до застосування пестицидів.

9.12. В умовах зрошуваного землеробства при застосуванні пестицидів повинні бути передбачені водоохоронні заходи, які відповідають вимогам нормативно-технічної документації, погодженої з природоохоронною і санітарно-епідеміологічною службами.

9.13. Категорично забороняється спуск у водойми незнезаражених колекторно-дренажних і стічних вод, що утворюються при митті тари, машин, устаткування, транспортних засобів і спецодягу, які використовувались при роботі з пестицидами.

9.14. Не допускається забруднення пестицидами водойм, які є приймачами термальних вод, а також комбіноване забруднення водойм тепловим скиданням і біопрепаратами, створеними на основі потенційно патогенних мікроорганізмів.

9.15. Відбір та аналіз зразків води на вміст пестицидів в джерелах господарсько-питного і комунально-побутового водокористування здійснюється установами санітарно-епідеміологічної служби відповідно до: "Унифіцированих правил отбора проб сельскохозяйственной продукции, продукции, продуктов питания и объектов окружающей среды для определения микроколичеств пестицидов". М., 1979, N 2051-79; ГОСТ 4979-79. Вода хозяйственно-питьевого и промышленного водоснабжения. Методы химического анализа. Отбор, хранение и транспортирование проб; офіційних методик, затверджених в установленому порядку

Міністерством охорони здоров'я.

10. ОХОРОНА ГРУНТУ

10.1. При використанні пестицидів у народному господарстві необхідно вживати заходи, щодо попередження накопичення в ґрунті стійких і активно мігруючих пестицидів, відповідно до вимог законодавчих і нормативних документів: ГОСТ 17.4.1.02-83. Охрана природы. Почвы. Классификация химических веществ для контроля загрязнения; ГОСТ 17.4.1.03-84. Охрана природы. Почвы. Термины и определения химического загрязнения; ГОСТ 17.4.2.01-81. Охрана природы. Почвы. Номенклатура показателей санитарного состояния (v1476400-81); ГОСТ 17.4.2.03-86 (СТ СЭВ 5299-85). Охрана природы. Почвы. Паспорт почв; ГОСТ 17.4.3.06-86 (СТ СЭВ 5301-85). Охрана природы. Почвы. Общие требования и классификация почв по влиянию на них химических загрязняющих веществ; ГОСТ 17.4.3.04-85. Охрана природы. Почвы. Общие требования к контролю и охране от загрязнения; ОСТ "Обработка пестицидами почвы и посевов полевых культур. Требования безопасности" та інші.

10.2. Внесення пестицидів у ґрунт, у тому числі, з протруєним насінням, а також наземна обробка рослин та інш. повинні проводитись з урахуванням існуючого (фонового) вмісту пестицидів в ґрунті таким чином, щоб сумарна кількість препарату не перевищувала гігієнічні нормативи (ГДК, ОДК).

10.3. Забороняється фумігація орного шару ґрунту пестицидами I та II класів небезпечності, забруднена ґрунтів незнешкодженими залишками робочих розчинів, промивними водами після миття тари, спецодягу, апаратури і приміщень складів.

10.4. Якщо вміст пестицидів в ґрунті перевищує гігієнічні нормативи, забороняється вихід працюючих для проведення сільськогосподарських робіт, в першу чергу, пов'язаних з розпушуванням ґрунтів; забороняється вирощування рослин харчового та фуражного призначення; на цих ґрунтах дозволяється вирощувати лише технічні культури, які піддаються технологічній переробці.

10.5. Забороняється багаторазове застосування на протязі одного сезону того ж самого пестициду. Препарати з персистентністю до 4-х місяців застосовуються не більш 2-х разів за вегетаційний період, а більш стійкі пестициди можна використовувати тільки при відсутності їх залишків після попередніх обробок.

На територіях великих господарств рекомендується обмежувати багаторазове і тривале внесення в ґрунт пестицидів, які за критеріями токсичності та віддаленої дії віднесені до II та III класів небезпечності, а за критеріями стабільності у воді, ґрунті, коефіцієнтами міграції з ґрунту - до I та II класів небезпечності (у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98).

10.6. Слід впроваджувати перспективні методи обробок, при яких забруднення ґрунтів найменше: малооб'ємне та ультрамалооб'ємне обприскування, внесення гранульованих форм пестицидів і т.ін.

10.7. Державний нагляд і державний контроль за вмістом пестицидів в ґрунтах, згідно постанови Кабінету Міністрів України N 226 (226-96-п) від 19.02.96 здійснюють:

- Міністерство сільськогосподарства і продовольства - в ґрунтах на землях сільськогосподарського призначення;
- Міністерство охорони здоров'я - в ґрунтах на землях населених пунктах, оздоровчого та рекреаційного призначення;
- Міністерство охорони навколишнього природного середовища і

ядерної безпеки - в ґрунтах на землях природоохоронного призначення в межах територій природно-заповідного фонду;

- Міністерство лісового господарства - в ґрунтах земель лісового фонду;

- Державний комітет по гідрометеорології - за фоновим забрудненням ґрунтів залишковими кількостями пестицидів;

- Державний комітет по житлово-комунальному господарству - в ґрунтах підприємств квітникарства, зелених насаджень, міст і селищ міського типу.

Санітарний контроль за вмістом пестицидів у ґрунті проводиться до застосування пестицидів (фон), після запланованих обробок (літньо-осінній сезони); після зняття врожаю (в кінці вегетаційного періоду).

При необхідності (перевищення гігієнічного нормативу, аварійні ситуації та ін.) проводяться додаткові дослідження ґрунту.

10.8. Об'єктами, що підлягають вибірковому контролю санітарно-епідеміологічною службою, повинні бути землі сільськогосподарських угідь, садів і виноградників, які розташовані на відстані до 500 м від поверхневих водних джерел, водозабірних споруд; зон санітарної охорони джерел господарсько-питного водопостачання та лікувальних вод; ґрунти місць масового відпочинку населення, територій дитячих, оздоровчих і лікувально-профілактичних закладів; ґрунти територій складів зберігання пестицидів, аеродромів, заправних майданчиків хімізації, агрохімкомплексів (пунктів хімізації), що знаходяться в ландшафтах з високим заляганням (до 1 м) ґрунтових вод та високою фільтраційною здатністю ґрунтів.

10.9. Методи відбору та аналізу зразків ґрунтів здійснюється у відповідності з Державними стандартами: ГОСТ 17.4.3.01-83 (СТ СЭВ 3847-82). Охрана природы. Почвы. Общие требования к отбору проб; ГОСТ 17.4.3.01-83 (СТ СЭВ 3847-82), ГОСТ 17.4.4.02-84. Охрана природы. Почвы. Методы отбора и подготовки проб для химического, бактериологического, гельминтологического анализа та "Унифицированными правилами отбора проб сельскохозяйственной продукции, продуктов питания и объектов окружающей среды для определения микроколичеств пестицидов среды". М., 1979, N 2051-79.

10.10. Державний комітет по стандартизації, метрології та сертифікації здійснює державний метрологічний нагляд за хіміко-аналітичними лабораторіями, які визначають вміст залишкових кількостей пестицидів у ґрунті (згідно постанови Кабінету Міністрів України N 226 (226-96-п) від 19.02.96).

11. ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОБІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

11.1. Забороняється застосовувати в якості інсектицидів і фунгіцидів такі мікроорганізми, які можуть бути патогенними для людини і теплокровних тварин.

Штами мікроорганізмів, призначених для використання в якості родентицидів, повинні бути вибірково патогенними для знищення гризунів і непатогенними або умовно патогенними для людини та інших видів теплокровних.

11.2. Забороняється виготовлення товарних форм пестицидів, що містять хімічні і біологічні засоби захисту рослин. Допускається їх одночасне застосування у вигляді бакових сумішей.

11.3. При оцінці небезпеки мікробних препаратів користуються класифікацією, включеною в методичний показник "Постановка досліджень для обґрунтування ПДК производственных микроорганизмов

и готовых препаратов на их основе в воздухе рабочей зоны".

Таблиця 11.1. Класифікація штамів мікроорганізмів за ступенем небезпечності

Найменування показників	Одиниця виміру	Норми для класу небезпечності			
		1	2	3	4
Середня вірулентна доза при введенні в шлунок	клітина на одну тварину	до 10(7)	10(7) - 10(9)	10(9) - 10(11)	більше 10(11)
При введенні внутрішньо-брюшино		до 10(3)	10(3) - 10(7)	10(7) - 10(9)	більше 10(9)
Середня алергенна доза за сенсibilізу-ючим ефектом	клітина на одну тварину	до 10(2)	10(2) - 10(3)	10(3) - 10(4)	більше 10(4)
Поріг алергенної інгаляційної дії	клітин/куб.м	до 10(3)	10(3) - 10(4)	10(4) - 10(3)	більше 10(3)
Поріг хронічної інгаляційної дії	клітин/куб.м	до 3x10(3)	3x10(3) - 3x10(4)	3x10(4) - 3x10(3)	більше 3x10(4)

1-й клас - надзвичайно небезпечні, мають виражену загальнотоксичну або алергенну дію;

2-й клас - високо небезпечні, можуть чинити сильну загальнотоксичну або алергенну дію;

3-й клас - помірно небезпечні, мають слабку загальнотоксичну або алергенну дію;

4-й клас - малонебезпечні, практично не мають загальнотоксичну або алергенну дію.

11.4. Для оцінки небезпечності біологічних препаратів на

основі антибіотиків, токсинів і інших продуктів життєдіяльності використовують класифікацію хімічних речовин п. 1.10 та 1.11.

11.5. На застосування біологічних засобів захисту рослин розповсюджуються всі положення даних правил з урахуванням таких особливостей:

- біологічні засоби захисту рослин зберігають на складах для пестицидів в ізольованому приміщенні;

- допускається застосування тими самими особами хімічних і біологічних засобів захисту рослин;

- при роботі з препаратами на основі живих мікроорганізмів необхідно особливу увагу приділяти попередженню їх потрапляння у харчові продукти;

- при проведенні періодичних медичних оглядів робітників, крім загальноприйнятих досліджень необхідно здійснювати діагностику можливого дисбактеріозу кишечника відповідно до методичних рекомендацій "Бактериологическая диагностика дисбактериоза кишечника" (затв. МОЗ РРФСР 14 квітня 1977 р.).

ДОДАТКИ

Додаток 1

ДОПУСК (ПОСВІДЧЕННЯ) на право здійснення робіт з пестицидами і агрохімікатами

Виданий _____
прізвище, ім'я, по батькові

Адреса _____

Місце роботи _____

на право здійснення робіт з пестицидами та агрохімікатами

до _____ 19__ року.

Допуск (посвідчення) видано на підставі:

1. Висновку медичної комісії від _____ 19__ року.

2. Посвідчення про проведення спеціальної підготовки

від _____ 19__ р.,

реєстраційний N _____.

Керівник підприємства, установи,
організації (станції захисту
рослин)

_____
підпис, прізвище, ініціали

МП

Дата видачі _____ 19__ р.,

реєстраційний N _____

ПРОДОВЖЕНО до _____ 19__ року

Допуск (посвідчення) продовжено на підставі:

1. Висновку медичної комісії від _____ 19__ року.

2. Посвідчення про проведення спеціальної підготовки

від _____ 19__ року, реєстраційний N _____.

Керівник підприємства, установи,
організації (станції захисту
рослин)

_____
підпис, прізвище, ініціали

МП

Дата видачі _____ 19__ р., реєстраційний N _____

ПОСВІДЧЕННЯ
про проходження спеціальної підготовки
з питань безпечного проведення робіт
з пестицидами і агрохімікатами

Видане _____

Адреса _____
прізвище, ім'я, по батькові

Місце роботи _____

Спеціальну підготовку з питань безпечного проведення робіт з
пестицидами і агрохімікатами пройшов(ла) 19__ року.

Назва установи, організації, закладу, на базі яких здійснена
спеціальна підготовка _____

Посвідчення дійсне до _____ 19__ року.

Керівник установи, організації,
закладу

_____
(підпис)

Дата видачі _____ 19__ року

Реєстраційний N _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
посада, підпис керівника

"__" _____ 19__ р.

НАРЯД

на виконання робіт з пестицидами
і агрохімікатами

_____ (адреса місця виконання роботи, найменування ділянки тощо)

Початок роботи _____ г. _____ хв. _____ число _____
_____ місяць 19 _____ р.

Відповідальний керівник робіт _____

_____ (посада, прізвище, ініціали)

з бригадою у складі _____ чол. _____

_____ (професія, прізвище, ініціали всіх працівників)

Доручається виконати _____

_____ (конкретний зміст, місце, умови роботи)

Заходи безпеки _____

Інструктаж з техніки безпеки провів _____

_____ (посада, прізвище, ініціали, дата, підпис)

Наряд видав _____

_____ (посада, прізвище, ініціали, дата, підпис)

Наряд і інструктаж отримав _____

_____ (прізвище, ініціали, підпис, дата, час)

Додаток 2

МЕДИЧНА КНИЖКА
особи, яка працює з пестицидами

N _____

Прізвище _____

Ім'я, по батькові _____

Рік народження _____

Місце роботи _____

Посада _____

З якого року працює з пестицидами _____

Підпис власника книжки _____

Висновок медичної комісії _____

Голова медичної комісії _____

посада, прізвище, ім'я,
по батькові, підпис

МП

Дата видачі книжки _____ 19__ р.

Термін дії до _____ 19__ р.

Додаток 3

ПЕРЕЛІК
ЗАХВОРЮВАНЬ, ЯКІ Є ПРОТИПОКАЗАННЯМИ
ДЛЯ РОБОТИ З ПЕСТИЦИДАМИ

1. Вроджені аномалії органів з вираженою недостатністю функцій.
2. Органічні захворювання центральної нервової системи з стійкими та вираженими порушеннями функцій.
3. Епілепсія.
4. Шизофренія та інші ендогенні психози.
5. Функціональні порушення центральної нервової системи (неврастенія, істерія, виражена вегетативно-судинна дистонія та ін.).
6. Хронічні рецидивуючі захворювання периферичної нервової системи.
7. Хвороби ендокринної системи з вираженим порушенням функцій.
8. Злоякісні новоутворення.

9. Хвороби крові і кровотворних органів, у т.ч. у стадії ремісії.

10. Гіпертонічна хвороба II-III стадії.

11. Хвороби серця з недостатністю кровообігу.

12. Хронічні хвороби бронхо-легеневого апарату з легеневою і легенево-серцевою недостатністю.

13. Активні форми туберкульозу і бруцельоз будь-якої локалізації.

14. Гастрит, гастроентерит, виразкова хвороба шлунка і 12-палої кишки з частими загостреннями і схильністю до ускладнень, часто рецидивуючі коліти.

15. Цироз печінки та активні хронічні гепатити, захворювання жовчовивідних шляхів з частими загостреннями.

16. Хронічний панкреатит з частими загостреннями.

17. Хронічні хвороби нирок. Сечокам'яна хвороба з частими приступами та ускладненнями.

18. Колагенози (ревматизм, системний червоний вовчак та ін.).

19. Хвороби суглобів з частими вираженими загостреннями або зі стійким порушенням функції.

20. Стійкі порушення менструальної функції.

21. Хронічні запальні захворювання матки і придатків із частими загостреннями.

22. Звичне невиношування та антенальне ушкодження плодів у жінок дітородного віку.

23. Захворювання зорового нерва і сітківки.

24. Хронічні захворювання переднього відрізка очей (повік, кон'юнктиви, роговиці, слъозовивідних шляхів).

25. Анофтальм.

26. Глаукома.

27. Алергічні захворювання (бронхіальна астма, ангіоневротичний набряк Квінке і т.д.), у т.ч. в анамнезі.

28. Хронічні субатрофічні та атрофічні зміни верхніх дихальних шляхів. Озена, гіперпластичний фарингіт, ларингіт.

29. Неврит слухових нервів.

30. Наркоманії, токсикоманії, у тому числі хронічний алкоголізм.

31. Хронічні, поширені, часто рецидивуючі захворювання шкіри (псоріаз, дерматити, пухирчасті дерматози та ін.), а також захворювання шкіри, що супроводжуються порушенням функції сальних і потових залоз.

32. Додатковими протипоказаннями до роботи з ртутьорганічними, фторвмісткими сполуками є хронічний часто рецидивуючий гінгвіт, стоматит, пародонтоз.

Додаток 4

Термін дії _____
Головний державний
санітарний лікар району

Дата видачі _____

САНІТАРНИЙ ПАСПОРТ
на право одержання, зберігання і застосування
пестицидів і мінеральних добрив

Господарство _____ район _____

Господарство постачається пестицидами зі складу _____

районного об'єднання _____

Опис складу

1. Розміри складу в метрах _____ довжина _____
_____ ширина _____ висота _____

2. Побудований по типовому проекту _____,
пристосований з-під _____

3. Побудований із матеріалу: стіни _____, підлога _____,
дах _____, стеля _____

а) кількість воріт із фасаду _____, із тилу _____

б) освітлення _____

в) опалення _____

г) вентиляція _____

д) водопостачання _____

е) каналізація _____

е) очисні споруди _____ випарні площадки _____

4. Місткість складу (за проектом) _____ за висновком місцевих органів санепідслужби (при розміщенні складу і пристосованому приміщенні) _____

5. Благоустрій:

а) огорожа _____

б) під'їзні шляхи _____

в) зонування території _____

г) озеленення _____

д) відстань від житлових будинків _____

_____ харчових об'єктів _____

джерел водопостачання, _____ інших об'єктів _____

6. Обладнання складу:

а) стійкий для збереження пестицидів 1 класу небезпеки _____

б) ваги для зважування пестицидів _____

в) стелажі _____

г) протипожежний інвентар _____

д) дрібний інвентар _____

е) єдиних знаків безпеки _____

7. Наявність окремих приміщень _____,

спеціальних майданчиків для зберігання міндобрив _____

8. Пункт протруювання насіння:

а) розташований у спеціально призначеному приміщенні _____

наявність вентиляції _____ на відкритій площадці

б) розміри санітарно-захисної зони _____

в) наявність справних машин для протруювання - АПЗ-10, АПС-4А, ПС-10, ПСШ-5, "Мобитокс-Супер", "Гуматокс-8" і ін.

(підкреслити) інші _____

г) наявність промаркированих мішків для протруєного зерна _____

автозавантажувачів сівалок _____

д) збереження протруєного насіння _____

9. Умови приготування розчинів пестицидів:

а) стаціонарні заправні станції _____ розташовані _____

санітарно-захисна зона _____

б) пересувні агрегати _____

10. Площадка для зберігання машин, апаратури, транспорту _____

а) умови миття і знешкодження _____

б) умови збору і нейтралізації змивних вод _____

11. Санітарно-побутові приміщення:

а) роздягальня для чистого і брудного одягу _____

б) душові (стаціонарна) _____ пересувна _____

в) пральня _____ наявність пральних машин _____

організація централізованого прання спецодягу _____

г) кімната прийому їжі і відпочинку

д) кімната комірника

е) туалет _____ предмети для дотримання особистої гігієни _____

ж) наявність спецодягу та засобів індивідуальних захисту _____

необхідних розмірів _____ у достатній кількості

з) наявність медичних аптечок

(спеціальних) _____ кількість _____

и) забезпеченість доброякісною водою

12. П.І.Б. агронома по захисту рослин

освіта _____

13. П.І.Б. завідуючого складом _____

освіта _____

14. Наявність допусків, посвідчень і медичних книжок для допущених до роботи з пестицидами і агрохімікатами _____

15. Навчання по програмі санмінімуму _____

16. Наявність затвердженого правлінням або дирекцією господарства списку підготовлених дослідників сільгоспкультур _____

17. Учбово-звітна документація (перерахувати) _____

18. Наявність погодженого з органами Держсаннагляду комплексного плану заходів захисту сільгоспкультур по господарству в т.ч. в зонах санохорони відкритих водойм, джерел водопостачання,

населених пунктів _____

19. Інші зауваження комісії _____

20. Висновок комісії _____

Санітарний лікар

_____ району

_____ підпис, прізвище, ініціали

"ПОГОДЖЕНО"

Інспектор по охороні
навколишнього природного
середовища

_____ підпис, прізвище, ініціали

Дата видачі _____

Керівник (представник) господарства

_____ посада

_____ підпис

_____ прізвище, ініціали

Додаток 5

ЗАЯВКА
на одержання пестицидів
із складу господарства

Завідуючому складом пестицидів видати бригадиру,

ланковому _____

бригади, ланки _____ для проведення робіт

_____ (зазначити які саме)

_____

слідуючу кількість пестицидів _____

_____

(зазначити яких і скільки в кг)

_____

_____

_____

Керівник господарства _____

(підпис)

Додаток 6

КНИГА
обліку приходу-витрати пестицидів по складу
господарства за _____ рік
Найменування пестициду

_____

Дата прийому або видачі пестицидів	По якому документу і звідки надійшов пестицид або кому переданий (виданий)	Приход	Витрата	Залишок на день обліку	Підпис одержувача
		маса (кг), число тарних одиниць			
1	2	3	4	5	6

Примітка. Препаративні форми рідких препаратів повинні бути приведені у ваговій концентрації по вазі в %, по об'єму в г/л, а приход (витрата) повинен бути приведений у кг (л) з урахуванням різновиду питомих ваг.

Книга повинна бути пронумерована сторінками, прошнурована, скріплена печаткою, з підписом керівника господарства.

По мірі надходження нових найменувань пестицидів їм відводять відповідні сторінки для обліку.

Додаток 7

ПРАВИЛА
ЗНЕШКОДЖЕННЯ ЗАЛИШКІВ ЗАБОРОНЕНИХ
І НЕПРИДАТНИХ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПЕСТИЦИДІВ

1. Інвентаризація заборонених і непридатних до використання пестицидів здійснюється згідно з "Тимчасовою інструкцією по проведенню інвентаризації заборонених і непридатних до

використання в сільському господарстві пестицидів на базах агрохімформувань та в колективних сільськогосподарських підприємствах" К. 1997 р. Заборонені та непридатні до використання метал-вмісткі пестициди (ртуть-, миш'як-, мідьвмісткі сполуки та інш.) підлягають захованню. При цьому галоїд-, фосфор-, сірко-, азотвмісткі заборонені і непридатні для використання пестициди, або їх суміші знезаражують хіміко-термічним засобом шляхом спалювання на полігонах згідно "Порядка накоплення, транспортування, обезвреживання и захоронения токсичных промышленных отходов" М. МОЗ СРСР 1985).

2. Знищення хлорсуміші, сірковуглецю, анабазин-сульфату і нікотин-сульфату проводять з додаванням до них подвійної (по вазі) кількості кашиці хлорного вапна.

3. Ціансплав знешкоджують сумішшю, що складається зі свіжеприготованих 10%-них розчинів залізного купоросу і каустичної соди (на 100 р. пестициду застосовують 6 л. першого і 3 л. другого розчину). Пестицид вводять у знешкоджуючий розчин, поступово й обережно, уміст перемішують біля 30 хвилин, залишають для повноти знешкодження на 3-4 години і потім виливають у яму.

Кількість препаратів синильної кислоти, що одночасно знищуються (ціаносплав та ін.), не повинна перевищувати 200 г.

4. Пестициди можуть бути знешкоджені методом органоґрунтового компостування відповідно до "Временной инструкции по обезвреживанию пришедших в негодность пестицидов методом органопочвенного компостирования".

5. Знищення пестицидів проводиться в присутності відповідальної особи, яка виділена керівником господарства, і оформляється актом за підписом керівника колективного сільськогосподарського підприємства. У акті вказується найменування організації, назва знищеного препарату, його кількість, місце і засіб знищення, прізвище особи, відповідальної за проведення цих робіт. Акт повинен зберігатися у комірника.

Додаток 8

ЖУРНАЛ обліку протруєного насіння

N	Вид насіння	Кількість насіння, (кг/т)	Найменування пестициду, паративна форма	Витрата пестициду (г, кг, л/т)	Дата протруєвання	Особа, що відповідає за протруєвання	Кому, в якій кількості видачу не протруєного насіння	Підпис
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Додаток 9

ЖУРНАЛ обліку обробок пестицидами приміщень

для утримання сільськогосподарських
тварин і птиці

N	Найменування	Вид тварин, птиці	Лактуючі тварини, на відгодівлі, що утримується	Найменування, тварини, птиця	Концентрація, рація	Засіб застосування і рідина	Дата і час обробки	Дата і час першої обробки	Відповідальний за обробку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Додаток 10

ЖУРНАЛ
обліку обробок пестицидами
сільськогосподарських тварин і птиці

N	Вид тварин, птиці	Лактуючі тварини, на відгодівлі, що утримується	Найменування, тварини, птиця	Концентрація, рація	Засіб застосування і рідина	Дата і час обробки	Дата і час першої обробки	Відповідальний за обробку
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Додаток 11

ЖУРНАЛ
обліку застосування пестицидів/на посівах,
у садах, теплицях і ін./у бригаді N _____
Господарство _____ району
_____ області _____

N	Куль-	Сорт	N	Площа, що	Фаза	Наймену-	Засіб	Дата засто-			
Концент-	Витрата	Дата	Підписи	тура	поля	фактично	розвитку	вання	засто-	сування	рація-
пести-	збору	осіб,		оброблена	культури	пестици-	сування				по пре-
цидів	врожаю	що від-		(га)		ду, пре-	і марка				
парату,	на га	пові-			паратив-	машини	-----	в %	по		
(кг)		дають			на форма	поча-	закін-	д.р. у			
		за хім-						ток	чення	г/л	
		обробку									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14									

Додаток 12

ПРАВИЛА
ЗНЕШКОДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ,
АПАРАТУРИ, ПРИМІЩЕНЬ, ТАРИ І СПЕЦОДЯГУ

1. Залишки пестицидів на різних поверхнях (транспортні засоби, апаратура для застосування, тара і приміщення) видаляють водними розчинами технічних або синтетичних миючих засобів (СМЗ) відповідно до "Вказівок по застосуванню синтетичних миючих засобів".

Забруднені поверхні обробляють нагрітим до 50-80 град.С 5-10%-ми розчинами СМЗ або технічних миючих засобів, використовуючи розпилювачі різного типу, до повного видалення залишків.

2. Залізничні транспортні засоби (вагони, цистерни, платформи та ін.) знешкоджують відповідно до п. 1, з застосуванням засобів механізації (машини для прибирання підлоги, пилососи та ін.).

3. Після очищення забруднених поверхонь їх промивають водою і сушать на повітрі або шляхом використання гарячого повітря. Промивні води відводять і збирають у спеціально вириті ями глибиною 1 м, розташовані на ділянках, віддалених не менше, ніж на 200 м від житлової зони, виробничих приміщень, джерел водопостачання. Після заповнення ями її вміст обробляють кашкою хлорного вапна. Ями засипають землею.

4. При розливах або розсипах пестицидів на залізничне полотно при аварійних ситуаціях забруднений ґрунт необхідно перекопати і обробити 20%-ним водним розчином залізного купоросу та 10%-ним розчином аміаку (об'ємне співвідношення 1:2). Через кілька годин ґрунт обробляють надлишком порошкоподібного вапна і перекопують.

5. Очищення і знешкодження вагонів і цистерн від пестицидів здійснює підприємство Укрзалізниці, вантажовідправники і

вантажоодержувачі на стаціонарно або періодично діючих пунктах комплексної підготовки вагонів і промивочно-пропарювальних станціях обробки цистерн.

6. Знешкодження залишків пестицидів на водному транспорті (судна, баржі та ін.) здійснюються відповідно до п. 1.

7. Розливи фумігантів (бромистий метил, металил-хлорид, хлорпикрин) у трюмах і робочих приміщеннях водно-транспортних засобів знешкоджують відповідно до існуючого методу ("Временное методические рекомендации по химической дегазации емкостей от бромистого метила", затв. МОЗ СРСР, N 3252-75, М. 1976 р.).

8. Тара, розливи і розсипи фосфидів металів (цинку, алюмінію і т.і.) знешкоджують з застосуванням суміші, що отримана при розчиненні 15 ваг.ч. 37%-ного формаліну і 5 ваг.ч. 35%-ної соляної кислоти. Дана суміш придатна і у випадку аварійних ситуацій. Її зберігають у герметично закритій пластмасовій тарі.

9. Вантажний повітряний транспорт (літаки і вертольоти) із під пестицидів знешкоджують за допомогою технічних або синтетичних мючих засобів відповідно до п. 1. Після видалення забруднень поверхні промивають водою і сушать нагрітим повітрям.

10. Літаки і вертольоти сільськогосподарської авіації після застосування пестицидів підлягають очищенню і знешкодженню технічними мючими засобами відповідно до п. 1. Стічні води збирають у бетоновані відстійники і знешкоджують шляхом внесення в них кальцинованої або каустичної соди (5 кг/куб.м) і хлорного вапна (4 кг/куб.м).

11. Тару з-під ртутьорганічних препаратів знешкоджують однією із дегазуючих сумішей:

- 20%-ним розчином хлорного заліза;
- перекисом водню, 70%;
- 5%-ним розчином марганцевокислого калію, підкисленою соляною кислотою (5 мл/л);

При цьому тару заповнюють однією з сумішей і залишають на 5-6 годин, суміш періодично перемішують. Після знешкодження відпрацьовані розчини виливають в очисні споруди, тару промивають водою і піддають сушінню.

12. Галоїд-, фосфор-, фосфоргалоїдорганічні пестициди знешкоджують однією з наступних сумішей:

- розчином каустичної соди (10 кг) у монометиловому ефірі етиленгліколю (90 кг);
- розчином каустичної соди (10 кг) у монометиловому ефірі етиленгліколю (90 кг), змішаним безводним сірчанокислим натрієм (3 кг);
- розчином однохлористої міді (0,25 кг), моноетаноламіну (24 кг), поташу (10,5 кг) і 80%-ного сульфанолю В (11 кг) у 210 л води;
- розчином моноетилового ефіру етиленгліколю (71 кг), хлорної міді (60 г), поташу (4 кг), етилендіаміну (4,5 кг) і 80%-ного сульфанолю В (0,6 кг) у воді (20 л).

Суміші для знешкодження, зберігають у герметичній скляній або пластмасовій тарі. У випадку аварійних ситуацій однією з сумішей обробляють забруднену ділянку і через 10-15 хвилин продукти обробки видаляють водою. Ці суміші придатні також для знешкодження незначних залишків пестицидів в умовах агрохімлабораторій, санепідстанцій, промислових, сільськогосподарських лабораторій, установ.

13. Тару з-під хлорсуміші промивають 10%-ним розчином

хлорного вапна або пропарюють і залишають у перекинутому положенні (отвір на відстані 10 см від землі).

14. Карбамінові пестициди (тара, розсипи, розливи) знешкоджують сумішшю, що складається з води, гашеного і хлорного вапна (ваг. спів. 5:1:1). ТМТД у стічних водах заводів по протруєнню і дражуванню насіння сільськогосподарських культур знешкоджують у відповідності технології з "Методическими рекомендаціями по химическому обезвреживанию тетраметилтиурамдисульфида в сточных водах семенных заводов", затв. МОЗ СРСР, N 1734277, М., 1977.

15. Дінітрофенольні пестициди (розсипи, розливи, тара, стічні води) знешкоджують у відповідності з "Методическими рекомендаціями по химическому обезвреживанию динитрофенольных пестицидов", Союзсельхозхимия МСГ СРСР, М., 1985.

16. Гумовий спецодяг (взуття, рукавиці, фартухи та ін.) і одяг з тканин з плівковим покриттям знешкоджують водяною кашкою хлорного вапна (ваг. спів. 2:1) з наступним промиванням водою.

17. Спецодяг, забруднений фосфор- і дінітрофенольними пестицидами, витрушують, а потім замочують у мильно-содовому розчині протягом 6-8 годин. Після цього його 2-3 рази піддають пранню у вказаному гарячому мильно-содовому розчині.

16. Спецодяг, забруднений хлорорганічними пестицидами, замочують у гарячому 0,5%-ному содовому розчині (експозиція 6 годин), перемішують і тричі змінюють розчин. Його прання проводять у мильно-содовому розчині.

19. Спецодяг, забруднений ртутьорганічними препаратами, попередньо замочують у гарячому 1%-ному розчині кальцинованої соди на 12 годин, потім піддають триразовому пранню в мильно-содовому розчині з додаванням алкилсульфонату.

20. Миття підлоги і прибирання приміщень здійснюють 5-10%-ними нагрітими водяними розчинами технічних миючих засобів.

Додаток 13

ПРАВИЛА НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ОТРУЄННІ ПЕСТИЦИДАМИ

Перша допомога включає само- і взаємодопомогу, яку здійснюють самі працюючі, і допомогу, що надають медичні працівники.

Потерпілого насамперед треба вивести з зони, що містить пестицид, зняти засоби індивідуального захисту, звільнити від здавлюючого одягу.

Пестицид, що потрапив на шкіру, змити струменем води, краще з милом, або зняти за допомогою тканини або ватного тампона, а потім промити шкіру достатньою кількістю води.

При надходженні пестициду в очі необхідно негайно добре промити їх достатньою кількістю води.

При надходженні у шлунок потерпілому необхідно дати випити декілька стаканів води або розчину марганцевокислого калію

слабороженого кольору і викликати блювоту. Процедуру повторити 2-3 рази. (Забороняється викликати блювоту у хворого, що знаходиться в непритомному стані або при наявності судомин). Після цього потерпілому дають випити 0,5-1 стакан води з 4-5 таблетками карболену або активованого вугілля (1 столова ложка на 0,5 склянки води). Потім дати тільки сольове проносне (20-30 гр гіркої солі на 0,5 склянки води).

Потерпілого необхідно зігріти. Якщо він у непритомному стані, грілки слід застосовувати з великою обережністю, щоб уникнути опіків.

При отруєнні пестицидами, які викликають підвищення температури тіла (ДНОК, пентахлорфенол і ін.), тепло протипоказане. У таких випадках показані холодні компреси.

При послабленні дихання потерпілому дають нюхати нашатирний спирт. У випадку припинення дихання необхідно негайно приступити до штучної вентиляції легень одним із наступних методів:

1. Метод "рот у рот": особа, яка проводить штучну вентиляцію, повинна стати збоку від потерпілого, відвести його голову назад, витягнути нижню щелепу вперед, відкрити рот та вивільнити язик. Особа, яка надає допомогу, робить глибокий вдих і швидко і різко з частотою до 25 разів у хвилину вдуває потерпілому в рот повітря (на рот потерпілому можна покласти нещільну марлю); в момент вдування необхідно закривати ніс потерпілого.

2. Метод "рот у ніс" - потерпілого кладуть на бік. Особа, яка надає допомогу, вдуває повітря у ніс потерпілого. В момент вдування він закриває долонею лівої руки рот потерпілого, долонею правої руки здавлює нижню частину грудної клітини постраждалого в момент видиху. Тривалість видиху повинна бути в 2 рази довшою за тривалість вдиху.

У разі зупинки серця проводять його зовнішній масаж крізь грудну клітину. Постраждалого кладуть на жорстку поверхню, злегка піднімають ноги, поклавши під них подушку або спецодяг, звільняють поверхню грудної клітини та шию від одягу. Потрібно стати збоку від постраждалого, і долонями рук (одна на іншій) натискають на грудну клітину в області грудини в точці на межі середньої та нижньої її третини, потім енергійними рухами з достатньою силою (грудина повинна прогинатися на глибину 3-5 см) ритмічно натискає на грудну клітину 60-70 разів в хвилину. Масаж серця роблять до прибуття лікаря.

При наявності судомин необхідно виключити всякі подразнення, забезпечити хворому цілковитий спокій.

При попаданні в шлунок подразнюючих речовин (формалін та ін.) дати випити зволакуючий засіб (крохмальний слиз). Забороняється давати молоко, жири, алкогольні напої.

При шкірних кровотечах - прикладати тампони, змочені перекисом водню, при носових кровотечах - укласти постраждалого, підняти і злегка запрокинути голову, прикладати холодні компреси на перенісся і потилицю, у ніс - тампони, зволожені перекисом водню.

При отруєнні фосфорорганічними сполуками, яке супроводжується слинотечею, звуженням зіниць, затрудненням дихання, уповільненим пульсом, м'язовими посмикуваннями, слід вводити препарати беладони: 3-4 таблетки бесалолу (бекарбону) або 2-3 таблетки белалгіну.

В усіх випадках отруєння пестицидами (навіть легкого) необхідно якомога швидше звернутися до лікаря або фельдшера.

АПТЕЧКА
ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

1. Аспірин	30 табл.
2. Бесалол (або бекарбон, белалгіні)	60 табл.
3. Борна кислота	60 р.
4. Вазелін борний	1 тюбик
5. Валідол	30 табл.
6. Гірка проносна сіль	300 г
7. Гірчиця (порошок)	200 г
8. Карболен (активоване вугілля)	100 г
9. Крохмаль	200 г
10. Марганцевокислий калій	20 г
11. Настойка йоду 10%-ного	50 мл
12. Настойка йоду 5%-ного	50 мл
13. Настойка валеріани	30 мл
14. Нашатирний спирт	25 мл
15. Перекис водню 3%-ний	100 мл
16. Пірамідон (амідопірін)	20 табл.
17. Харчова (двовуглекисла) сода	200 г
18. Розчин брильянтової зелені 1%-ний	100 мл
19. Сіль кухонна	200 г
20. Бинти стерильні	10 шт.
21. Бинти нестерильні	10 шт.
22. Вата гігроскопічна	150 г
23. Джгут або закрутка	1 шт.
24. Індивідуальні пакети першої допомоги	5 шт.
25. Кисневі подушки	2 шт.
26. Косинки	3 шт.
27. Лейкопластир 1x5 см	5 шт.
28. Ножиці	2 шт.
29. Рукавички медичні	3 пари

- 30. Піпетки 10 шт.
- 31. Серветки стерильні 10 шт.
- 32. Термометр медичний 3 шт.
- 33. Шини дровові або сітчасті 3 шт.

Додаток 14

ЖУРНАЛ

обліку допуску працюючих на оброблені пестицидами ділянки і на територію, що їх оточує

Господарство _____

Район _____

Область _____

N	N поля, виходу П.І.Б. і що оброб- підпис	Площа, що фак-	Назва препа- культу- чення	Дата закін-	Строки виходу, що регламенто-	Дата	і кількість людей на
	лене бригадира	тично	препа- культу- чення	вані "Перелі-	ком..."		людей на
	пестици- дами	оброб- лена	рату, його	тури	робіт	(n0001556-00),	оброблених для
			концен-			діб	виконання
			трація,				
			норма				меха- руч-
			витрати				нізо- них
			(кг, л/ га) до				ваних робіт
			препа-				робіт
			рату				
1	2	3	4	5	6	7	8
10							9

Примітка. Книга обліку повинна бути з пронумерованими сторінками, прошнурована, скріплена печаткою і підписом керівника господарства.

ЕРЕЛІК

ОСНОВНИХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ,
ВИКОРИСТАНИХ ПРИ СКЛАДАННІ САНІТАРНИХ ПРАВИЛ

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я (2801-12). Затв. постановою Верховної Ради України від 19.11.92.
2. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (4004-12). Затв. постановою Верховної Ради України від 24.02.94.
3. Закон України "Про пестициди і агрохімікати" (86/95-ВР). Затв. постановою Верховної Ради України від 02.03.95.
4. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" (1264-12). Затв. постановою Верховної Ради України від 25.06.91.
5. Порядок надання дозволу на ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів іноземного виробництва. Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 288 (288-96-п) від 04.04.96.
6. Порядок проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, ведення переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 295 (295-96-п) від 04.03.96.
7. "Про державний нагляд і державний контроль за додержання законодавства про пестициди і агрохімікати". Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 226 (226-96-п) від 19.02.96.
8. Положення про спеціальні сировинні зони для виробництва сільськогосподарської продукції. Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 679 (679-96-п) від 26.06.96.
9. Порядок застосування пестицидів і агрохімікатів на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення та в зонах надзвичайних екологічних ситуацій. Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 92 (92-96-п) від 16.01.96.
10. Порядок одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами. Затв. постановою Кабінету Міністрів України N 746 (746-95-п) від 18.09.95.
11. "Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів". Постанова Кабінету Міністрів України N 2024 (2024-98-п) від 18.12.98.
12. Положення про медичний огляд працівників певних категорій. Затв. наказом МОЗ України N 45 (z0136-94) від 31.03.94.
13. Гігієнічна класифікація пестицидів за ступенем небезпечності. ДСанПін 8.8.1.002-98. Затв. постановою Першого заступника Головного державного санітарного лікаря України N 2 від 08.08.98.
14. СанПін N 4630-88. Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения. Утв. МЗ СССР от 4.07.88 г., М., 1988.

15. Перелік санітарно-гігієнічних норм "Допустимі рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті", затв. постановою Головного державного санітарного лікаря України N 15 від 10.06.95.

16. Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України", ДСП 382-96, затверджених наказом МОЗ України від 18.12.96 р. N 382.

17. ДСанПіН. Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання. Затв. МОЗ України N 383 (z0136-97) від 23.12.96.

18. Санитарные правила и нормы по устройству и эксплуатации теплиц и тепличных комбинатов: СанПиН N 5791/МЗ СССР. Утв. 26.06.91. - М.: 1991.

19. ГОСТ 12.1.005-88. ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны. - М.: Изд-во стандартов, 1988.

20. ГОСТ 12.4.103-83. ССБТ. Одежда специальная защитная, средства индивидуальной защиты ног и рук. Классификация. - М.: Изд-во стандартов, 1983.

21. ГОСТ 12.4.011-89. ССБТ. Средства защиты работающих. Классификация. - М.: Изд-во стандартов, 1989.

22. ГОСТ 12.4.028-76. ССБТ. Респираторы ШВ-1 "Лепесток". Технические условия. - М.: Изд-во стандартов, 1976.

23. ГОСТ 12.3.041. ССБТ. Применение пестицидов для защиты растений. - М.: Изд-во стандартов, 1986.

24. ГОСТ 11269-76. ССБТ. Респиратор фильтрующий универсальный РУ-67 м. Технические условия. - М.: Изд-во стандартов, 1971.

25. ГОСТ 19433-81. Грузы опасные. Классификация. Знаки опасности. - М.: Изд-во стандартов, 1981.

26. РСТ УССР 1994-89. Захист зелених насаджень від шкідників та хвороб у населених пунктах. Загальні вимоги безпеки. - 1989.

27. ДСТУ 3041-95. Система стандартів у галузі охорони навколишнього середовища та регіонального використання ресурсів. Гідросфера. Використання і охорона води. Терміни та визначення. - 1995.

28. ГОСТ 17.1.3.04-82. Охрана природы. Гидросфера. Общие требования к охране поверхностных и подземных вод от загрязнения пестицидами. М.: Изд. стандартов, 1987.

29. ГОСТ 17.1.1.02-77. Охрана природы. Гидросфера. Классификация водных объектов. М.: Изд. стандартов, 1986.

30. ГОСТ 17.1.1.04-80. Охрана природы. Гидросфера. Классификация подземных вод по целям водопользования. М.: Изд. стандартов, 1989.

31. ГОСТ 2874-82. Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством. М.: Изд. стандартов, 1993.

32. ГОСТ 17.1.3.06-82. Охрана природы. Гидросфера. Общие

требования к охране подземных вод. М.: Изд. стандартов, 1985.

33. ГОСТ 17.1.5.05-85. Охрана природы. Гидросфера. Общие требования к отбору проб поверхностных и морских вод, льда и атмосферных осадков. М.: Изд. стандартов, 1985.

34. ГОСТ 17.1.5.01-80. Охрана природы. Гидросфера. Общие требования к отбору проб донных отложений водных объектов для анализа на загрязненность. М.: Изд. стандартов, 1984.

35. ГОСТ 4979-79. Вода хозяйственно-питьевого и промышленного водоснабжения. Методы химического анализа. Отбор, хранение и транспортирование проб. М.: Изд. стандартов, 1979.

36. ГОСТ 24481-80. Вода питьевая. Отбор проб. М.: Изд. стандартов, 1980.

37. ГОСТ 17.4.1.02-83. Охрана природы. Почвы. Классификация химических веществ для контроля загрязнения. М.: Изд. стандартов, 1983.

38. ГОСТ 17.4.1.03-84. Охрана природы. Почвы. Термины и определения химического загрязнения. М.: Изд. стандартов, 1984.

39. ГОСТ 17.4.2.01-81. Охрана природы. Почвы. Номенклатура показателей санитарного состояния (v1476400-81). М.: Изд. стандартов, 1981.

40. ГОСТ 17.4.2.03-86 (СТ СЭВ 5299-85). Охрана природы. Почвы. Паспорт почв. М.: Изд. стандартов, 1986.

41. ГОСТ 17.4.3.06-86 (СТ СЭВ 5301-85). Охрана природы. Почвы. Общие требования и классификация почв по влиянию на них химических загрязняющих веществ. М.: Изд. стандартов, 1986.

42. ГОСТ 17.4.3.01-83 (СТ СЭВ 3847-82). Охрана природы. Почвы. Общие требования к отбору проб. М.: Изд. стандартов, 1983.

43. ГОСТ 17.4.3.04-85. Охрана природы. Почвы. Общие требования к контролю и охране от загрязнения. М.: Изд. стандартов, 1985.

44. ГОСТ 17.4.3.01-83 (СТ СЭВ 3847-82). Охрана природы. Почвы. Методы отбора подготовки проб для химического, бактериологического, гельминтологического анализа. М.: Изд. стандартов, 1983.

45. Строительные нормы и правила. Склады сухих минеральных удобрений и химических средств защиты растений: СНиП 11-108-78/Госстрой СССР: - М.: Стройиздат, 1978.

46. Строительные нормы и правила. Вспомогательные здания и сооружения: СНиП 2.04.09-8/Госстрой СССР: - М.: Стройиздат, 1987.

47. Инструкция по технике безопасности, при хранении, транспортировке и применении пестицидов. - М.: Агропромиздат, 1985.

48. Унифицированные правила отбора проб сельскохозяйственной продукции, продуктов питания и объектов окружающей среды для определения микроколичеств пестицидов/МЗ СССР. Утв. 21.08.79 N 2051-79. - М.: 1980.

49. Рекомендации по применению средств защиты органов дыхания

при работе с ядохимикатами и минеральными удобрениями. - М., 1974.

50. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні (n0001556-00); Доповнення до переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. - Київ-Юнівест маркетинг. - 1996, 1997, 1998.

51. Методические указания по проведению предупредительного и текущего государственного санитарного надзора за применением пестицидов в лесном хозяйстве. Утв. Зам. главного государственного санитарного врача СССР N 6027 от 21.10.91.